

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105004/B/2020/36109009596273412

NÁROKY ARKTICKÝCH ŠTÁTOV NA KONTINENTÁLNY
ŠELF

Bakalárska práca

2020

Juraj Cigán

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

**NÁROKY ARKTICKÝCH ŠTÁTOV NA KONTINENTÁLNY
ŠELF**

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodného práva

Vedúci záverečnej práce: Ing. Mgr. Dorota Harakal'ová, PhD.

Bratislava 2020

Juraj Cigán

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu s názvom: Nároky arktických štátov na kontinentálny šelf som vypracoval samostatne, na základe konzultácií a štúdia odbornej literatúry, ktorá je uvedená v zozname použitej literatúry.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Chcel by som sa pod'akovať Ing. Mgr. Dorote Harakaľovej, PhD. za odbornú pomoc a usmernenie pri písaní mojej práce, za cenné rady a informácie a v neposlednom rade za trpezlivosť.

ABSTRAKT

CIGÁŇ, Juraj: *Nároky arktických štátov na kontinentálny šelf*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodného práva. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Mgr. Dorota Harakaľová, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2020, 57 s.

Cieľom záverečnej práce je analýza nárokov jednotlivých arktických štátov na kontinentálny šelf. Práca je rozdelená do 3 kapitol. Obsahuje 12 obrázkov. Prvá kapitola je venovaná problematike vymedzenia Arktídy a kontinentálneho šelfu. Zaoberá sa aj orgánmi a inštitúciami, ktoré majú vplyv na vývoj právneho režimu v Arktíde a usmerňovanie daných nárokov na kontinentálny šelf. V ďalšej časti sa charakterizuje samotný cieľ práce, metodológia a zdroje použité pri písaní záverečnej práce. Záverečná kapitola sa zaoberá práve podrobnou analýzou predložených návrhov arktických štátov Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu, špecifikuje ich argumenty a prezentuje prípadné prekrývanie sa v nárokoch. Výsledkom riešenia danej problematiky je prehľad nárokov arktických štátov na kontinentálny šelf v chronologickej postupnosti spoločne s ilustráciami a s analýzou argumentov, ktoré tieto arktické štáty používajú na zdôvodnenie daných nárokov.

Kľúčové slová: kontinentálny šelf, morské právo, Arktída.

ABSTRACT

CIGÁŇ, Juraj: *Continental Shelf Claims of the Arctic States*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Law. – Thesis supervisor: Ing. Mgr. Dorota Harakaľová, PhD. – Bratislava FMV EU, 2020, 57 p.

The aim of the thesis is an analysis of specific claims made by certain arctic states on a continental shelf. The thesis is subdivided into 3 chapters. It contains 12 figures. First chapter contains information about the delimitation of the Arctic and the continental shelf. It deals with institutions of the arctic states and legal regimes applicable to the Arctic as well. Next chapter talks about the aim of the thesis, used methodology and the way we have used professional literature relevant to our work. In the final chapter we can find thorough analysis of the submitted claims of the arctic states to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. Outcome of our thesis is a overview of continental shelf claims of the arctic states in a chronological order including figures and analysis of the arguments made by these arctic states to justify their claims.

Keywords: continental shelf, Law of the Sea, Arctic

Obsah

Zoznam ilustrácií	7
Úvod.....	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	9
1.1 Arktída	9
1.1.1 Vymedzenie na základe izotermy	9
1.1.2 Vymedzenie na základe hornej hranice lesa (treeline)	10
1.1.3 Vymedzenie na základe Arctic Monitoring and Assessment Programme	11
1.1.4 Vymedzenie na základe morskej hranice (Arktickej konvergenencie)	11
1.2 Právny režim Arktídy.....	12
1.3 Formy spolupráce v arktickom regióne	14
1.3.1 Arktická päťka	14
1.3.2 Barentsova euro-arktická rada	15
1.3.3 Arktická rada.....	16
1.4 Kontinentálny šelf.....	18
1.4.1 Vedecký kontinentálny šelf.....	19
1.4.2 Právny kontinentálny šelf	19
1.4.3 Vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu presahujúce 200 námorných míľ	21
1.5 Komisia pre hranice kontinentálneho šelfu.....	22
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	24
3 Nároky jednotlivých štátov na predĺženie kontinentálneho šelfu	25
3.1 Ruská federácia	25
3.1.1 Prvé podanie.....	26
3.1.2 Druhé (revidované) podanie	29
3.2 Nórsko.....	31
3.3 Dánsko	34
3.3.1 Podanie týkajúce sa oblasti južne od Grónska	35
3.3.2 Podanie týkajúce sa oblasti severovýchodne od Grónska.....	36
3.3.3 Podanie týkajúce sa oblasti severne od Grónska	39
3.4 Kanada	42
3.5 Spojené štáty americké.....	44
Záver	46
Zoznam použitej literatúry	48

Zoznam ilustrácií

Obrázok 1: Mapa Arktídy - všetky teórie	10
Obrázok 2: Hranice Arktídy podľa pracovných skupín Arktickej rady.....	12
Obrázok 3: Prehľad foriem spolupráce v Arktíde.....	18
Obrázok 4: Vedecký kontinentálny šelf.....	19
Obrázok 5: Právny kontinentálny šelf	22
Obrázok 6: Nárok Ruska na kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne	27
Obrázok 7: Revidovaný nárok Ruska na kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne	30
Obrázok 8:Nárok Nórska na kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne.....	32
Obrázok 9: Nárok Dánska na kontinentálny šelf južne od Grónska.....	36
Obrázok 10: Nárok Dánska na kontinentálny šelf severovýchodne od Grónska	38
Obrázok 11: Nárok Dánska na kontinentálny šelf severne od Grónska	41
Obrázok 12: Nárok Kanady na kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne.....	43

Úvod

Arktída sa tiahne naprieč severom Severnej Ameriky, severnou Európou a severnou Áziou. Zaberá tak územie ôsmich štátov a oceán a moria medzi nimi. Je bohatá na prírodné zdroje či jedinečnú kultúru pôvodných obyvateľov. V hľadáči svetových mocností je len asi posledných 200 rokov, čo sa spája najmä s technologickým vývojom. S narastajúcou teplotou a s tým spojeným úbytkom ľadovej pokrývky sa rozširujú aj možnosti ekonomického využitia Arktídy, napríklad na skrátenie cesty lodí medzi Áziou a Európou či turizmus, ktorý v poslednom období naberá na intenzite.

Arktída je posledným regiónom, ktorého status nie je upravený medzinárodným právom. V minulých rokoch sa obnovila diskusia o najvhodnejšom modeli správy danej oblasti. Na vymedzenie Arktídy existuje viacero teórií. Keďže Arktída nie je samostatným kontinentom, ale tvorí ju najmä vodná plocha, vzťahuje sa na ňu už existujúci Dohovor o morskom práve z roku 1982 (UNCLOS). Na základe tohto Dohovoru si môžu štáty vytvoriťorské zóny. Šírka jednotlivých morských zón sa uvádza v námorných míľach. 1 námorná míľa sa rovná vzdialenosti 1 852 metrov. Dôležitým prvkom, od ktorého sa šírka zón meria, je základná línia (*baseline*).

Dohovor o morskom práve sa týka aj režimu kontinentálneho šelfu pobrežných štátov, ktorým sa venujeme v tejto práci podrobnejšie. V článku 77 sú uvedené práva týchto štátov na kontinentálny šelf a článok 76 pojednáva o hraniciach týchto šelfov. Pobrežný štát má povinnosť vytýčiť hranice kontinentálneho šelfu v súlade s článkom 76 druhej prílohy Dohovoru o morskom práve.

V našej bakalárskej práci analyzujeme nároky jednotlivých arktických štátov na kontinentálny šelf, objasníme orgány a inštitúcie, ktoré majú vplyv na vývoj právneho režimu v Arktíde a na usmerňovanie daných nárokov na kontinentálny šelf.

Téme bakalárskej práce sa publikácie v slovenskom alebo v českom jazyku venujú len okrajovo, preto bakalárska práca vychádza prioritne zo zahraničných odborných článkov, dokumentov Organizácie Spojených národov a medzinárodných zmlúv napísaných najmä v anglickom jazyku. Použité zdroje bližšie vysvetľujú podstatu nárokov arktických štátov na kontinentálny šelf a ich argumenty.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Arktída

Slovo Arktída pochádza z gréckeho αρκτικός (arktikos), čo znamená „krajina veľkého medveďa“. Toto slovo je odvodené od slova ἄρκτος (arktos), čo znamená „medveď“. Názov odkazuje na *súhvezdie Veľká medvedica*, ktoré má veľký význam v severnej časti *nebeskej sféry*, ako aj na *súhvezdie Malá medvedica*, v ktorom sa nachádza *Polárka*.

Rozloha Arktídy je podmienená spôsobom určenia jej územia – územie ohraničené Severnou polárnou kružnicou sa skladá z približne 21 miliónov km², územie definované najvyššou hranicou lesa, respektíve južnou hranicou tundry tvorí približne 27 miliónov km² a územie ohraničené izotermou 10 °C má rozlohu približne 25 miliónov km².¹

1.1.1 Vymedzenie na základe izotermy

Na základe teploty môžeme Arktídu definovať ako územie severne od izotermy 10 °C, teda od línie, ktorá prechádza oblasťou, kde je priemerná júlová teplota (alebo teplota v najteplejšom mesiaci) 10 °C [obrázok 1].² Podľa tohto vymedzenia do územia Arktídy patrí Severný ľadový oceán, Grónsko, Špicbergy, väčšina Islandu a severné pobrežie Ruska, Kanady a Aljašky. V Atlantickom oceáne západne od Nórska posúva izotermu severnejšie teplý Severoatlantický prúd. Zahnutá je tak len najsevernejšia časť Škandinávie. Na druhej strane oceána tlačí studená voda a vzduch z Arktickej kotliny izotermu južnejšie do oblasti severnej Ameriky a severovýchodnej Ázie. Tu zahŕňa severovýchodnú časť Labradoru, severný Quebec, centrálnu Kamčatku a väčšinu Beringovho mora.³

Berúc do úvahy túto definíciu, najviac územia Arktídy tvorí Kanada a potom Rusko. Švédsko a Fínsko sa nachádzajú mimo hranice tejto definície, takisto nezahŕňa časť Aljašky za Severnou polárnou kružnicou, ale naopak zahŕňa Beringovo more a Aleuty.⁴

¹ HARAKALOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 102

² MICHALICA, Anton. Medzinárodnoprávny režim polárnych oblastí: nové výzvy a dimenzie: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Banská Bystrica, 2013. s. 22

³ AMAP, Arctic Pollution Issues (Chapter 2). 1998. s. 9. ISBN 82-7655-061-4

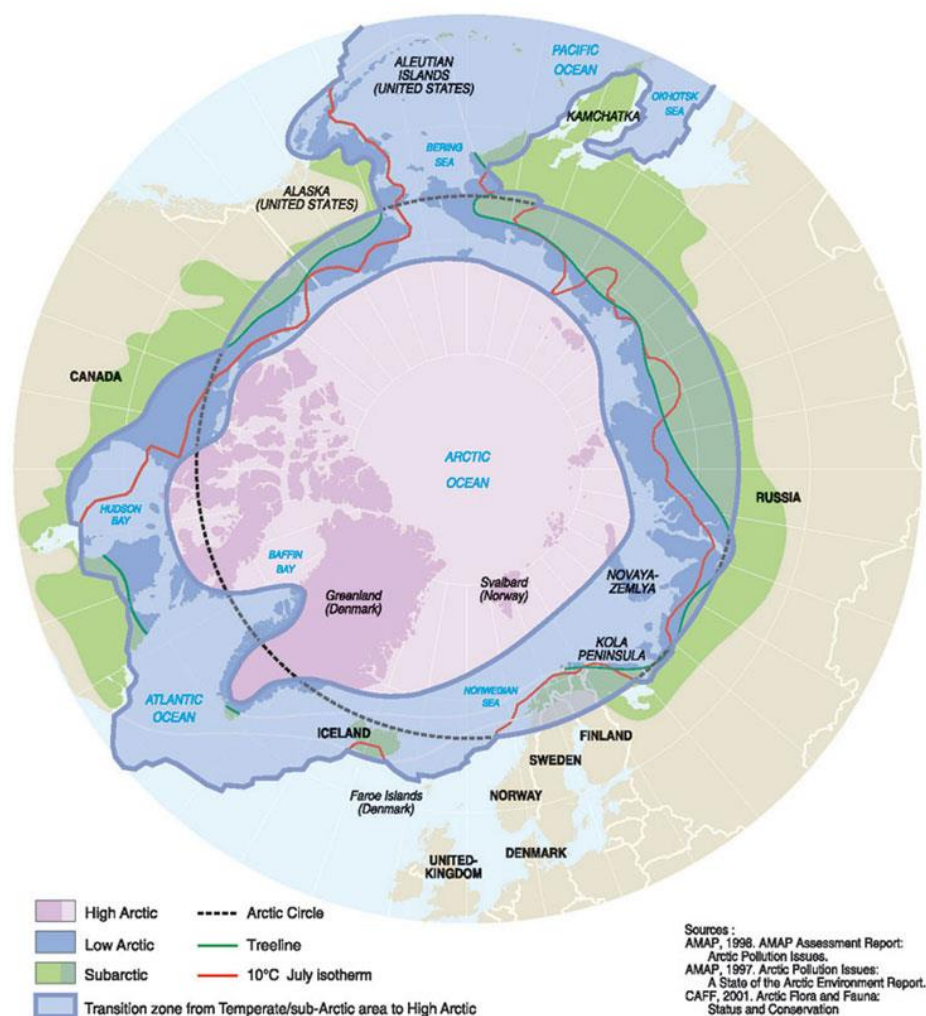
⁴ HARAKALOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 104

1.1.2 Vymedzenie na základe hornej hranice lesa (treeline)

Z hľadiska flóry môžeme Arktídu definovať ako oblasť nachádzajúcu sa severne od línie hornej hranice lesa. Ide o čiaru prechodu medzi boreálnymi lesmi a tundrou s izolovanými porastmi stromov [obrázok 1]. Za touto líniou je permafrost a rastú tu len trávy a lišajníky. Vietor v týchto oblastiach môže dosahovať rýchlosť 100km/h a zrážky sú porovnateľné s púšťnymi oblasťami.⁵

Horná hranica lesa je čiastočne totožná s izotermou 10 °C, no v niektorých oblastiach je rozdiel medzi týmito vymedzeniami aj 200 km, vďaka čomu sa v tejto definícii objavuje napríklad aj západná Aljaška.⁶

Obrázok 1: Mapa Arktídy - všetky teórie

Zdroj: AMAP. Arctic Pollution Issues. 1998

⁵ WORLD ATLAS. How Is The Arctic Region Defined. 2018.

⁶ AMAP, Arctic Pollution Issues (Chapter 2). 1998. s. 10. ISBN 82-7655-061-4

1.1.3 Vymedzenie na základe *Arctic Monitoring and Assessment Programme*

Keďže existujú rozdiely medzi definíciami založenými na fyziologicko-geografických charakteristikách popísanými vyššie a tými, ktoré sú založené na politickom a administratívnom členení, prijala jedna zo šiestich pracovných skupín Arktickej rady - Program na monitorovanie a hodnotenie Arktídy (*Arctic Monitoring and Assessment Programme*, AMAP) vlastnú definíciu.⁷

Takto vymedzený región zahŕňaorské a pevninské územie severne od Severnej polárnej kružnice, severne od 62° severnej šírky v Ázii a 60° severnej šírky v Severnej Amerike [obrázok 2].⁸

Každá z pracovných skupín Arktickej rady vymedzuje hranice Arktídy s určitými modifikáciami vyplývajúcimi z činností, ktoré príslušná pracovná skupina vykonáva (pracovná skupina *Conservation of Arctic Flora and Fauna* nasleduje hornú hranicu lesa, *Arctic Human Development Report* prispôsobila svoju územnú pôsobnosť administratívnym hraniciam).⁹

1.1.4 Vymedzenie na základe morskej hranice (Arktickej konverencie)

Miesto, kde sa stretávajú chladné a menej slané povrchové vody Severného ľadového oceána s teplejšími a slanšími vodami južnejšie ležiacich oceánov tvorí na základe oceánografických charakteristík námornú hranicu Arktídy.¹⁰

V Kanadskej časti Arktických ostrovov táto hranica leží približne na 63° severnej šírky a pohybuje sa severne medzi Baffinov ostrov a pobrežie západného Grónska. Na východnom pobreží Grónska leží námorná hranica Arktídy približne na 65° severnej šírky. V európskej časti Arktídy saorské hranice nachádzajú oveľa severnejšie, až 80° severnej šírky na západ Špicbergov, čo spôsobuje teplý Severoatlantický prúd. Na opačnej strane Arktídy prechádzajú teplé vody Tichého oceánu Beringovou úžinou a pretínajú vody Severného ľadového oceána približne na 72° severnej šírky a tvoria hranicu, ktorá sa tiahne až po Amundsenov záliv.¹¹

⁷ HARAKALOŤOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 106

⁸ AMAP, Arctic Pollution Issues (Chapter 2). 1998. s. 9. ISBN 82-7655-061-4

⁹ HARAKALOŤOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 106

¹⁰ BRITANNICA. Arctic. 2019

¹¹ HARAKALOŤOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 107

Obrázok 2: Hranice Arktídy podľa pracovných skupín Arktickej rady

Zdroj: AMAP. Arctic Pollution Issues. 1998

1.2 Právny režim Arktídy

Arktída je špecifická v tom, že nejde o kontinent, ale z veľkej časti o vodnú plochu a pri jej správe sa neuplatňuje žiaden jednotný režim. Najlogickejšie je teda aplikovať normy medzinárodného morského práv.¹²

Morské právo reguluje využívanie morí a oceánov, vzdušného priestoru nad nimi, morského dna, podzemia a jeho zdrojov. Základným prameňom morského práva je Dohovor OSN o morskom práve z roku 1982. Ten sa dlhodobo pripravoval v priebehu III. konferencie o morskom práve v rokoch 1973-1982, do platnosti vstúpil v roku 1994. 168 štátov Dohovor

¹² ONDŘEJ, Jan. Aplikace Úmluvy OSN o mořském právu na Arktidu. In: Právník, 2014, s. 487

ratifikovalo, 14 štátov podpísalo, ale neratifikovalo, medzi nimi aj Spojené štáty americké. Dohovor predstavuje komplexnú kodifikačnú úpravu a mnohé z ustanovení môžeme považovať za súčasť obyčajového medzinárodného práva. Dohovor stanovuje v článku 234 osobitné oprávnenie štátov v oblastiach trvalej ľadovej pokrývky prijímať a vykonávať nediskriminačné opatrenia pri prevencii, kontrole a redukcii morského znečistenia plavidlami vo výlučnej ekonomickej zóne.¹³

Arktické štáty si uvedomujú potrebu riešenia právneho režimu Arktídy z rôznych dôvodov, najmä z dôvodu, že morské dno je bohaté na nerastné suroviny. V máji 2008 bola prijatá Ilulissatská deklarácia, ktorá bola výsledkom rozhovorov piatich pobrežných štátov ležiacich na brehu Severného ľadového oceána. Išlo o Dánsko, Kanadu, Nórsko, Rusko a Spojené štáty americké. Stretnutie inicioval dánsky minister zahraničných vecí a premiér Grónska. Deklarácia nesie názov podľa miesta stretnutia, ktorým je Ilulissat v Grónsku. V Deklarácii je uvedené, že Severný ľadový oceán stojí na prahu dôležitých zmien, najmä z dôvodu klimatických zmien. V Deklarácii sa však nachádza zmienka aj o „*rozsiahlom medzinárodnom právnom rámci, ktorý je aplikovaný na Severný ľadový oceán*“¹⁴. Odkazuje sa tým na diskusiu zástupcov štátov v Osle v roku 2007. Konštatuje sa v nej taktiež, že „*morské právo poskytuje dôležité práva a záväzky týkajúce sa vymedzení vonkajších hraníc kontinentálnych šelfov, ochrany morského ekosystému či slobody plavby a morského výskumu*“.¹⁵ Môžeme tak dospieť k záveru, že rozsiahlym medzinárodným právnym rámcom sa myslia normy medzinárodného morského práva.¹⁶

Ilulissatská deklarácia je explicitným vyjadrením arktických pobrežných štátov, že sa v budúcnosti neplánujú vzdať svojich územných nárokov, respektíve, umožniť mimoarktickým štátom uplatniť svoj vplyv v Arktíde. Na základe Dohovoru štáty Arktickej päťky vymedzili hranice svojej suverenity a *de facto* zavrhlí akékoľvek globalizovanie Arktídy.¹⁷

Z právneho hľadiska je Deklarácia politickým dokumentom s povahou *soft law* bez právnej záväznosti. Najväčší vplyv na správu Arktídy má tak už spomínaný Dohovor o morskom práve. Predmetom úpravy Dohovoru sa stali nielen otázky, už obsiahnuté v štyroch

¹³ MICHALICA, Anton. Medzinárodnoprávny režim polárnych oblastí: nové výzvy a dimenzie: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Banská Bystrica, 2013. s. 32

¹⁴ The Ilulissat Declaration. 2008. s. 1

¹⁵ The Ilulissat Declaration. 2008. s. 1

¹⁶ ONDŘEJ, Jan. Aplikace Úmluvy OSN o mořském právu na Arktidu. In: Právník, 2014, s. 487.

¹⁷ HARAĽOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. 181 s.

Ženevských dohovoroch z roku 1958, no i nové inštitúty morského práva - ekonomickú zónu, dno a podzemie šireho mora. Tieto inštitúty zohrávajú dôležitú úlohu pri správe Arktídy.¹⁸

Súčasnú medzinárodnoprávnu úpravu, ktorá upravuje aj priestor Arktídy, je teda možné rozdeliť do niekoľkých skupín. Najširší záber aplikovateľnej právnej úpravy predstavujú už spomenuté normy medzinárodného morského práva, ako aj s nimi súvisiace normy týkajúce sa medzinárodnej námornej dopravy. Širokú aplikovateľnosť majú aj normy medzinárodného práva životného prostredia, ktoré sú uplatniteľné ako v morských priestoroch, tak i na priľahlej pevnine patriacej štátom. Na priľahlých pevninských oblastiach je taktiež možné aplikovať medzinárodnoprávne úpravy týkajúce sa ochrany práv domorodých národov. Priľahlé časti pevniny Arktídy majú, logicky, právny režim zakotvený vo vnútro-štátnych normách priľahlých štátov.¹⁹

1.3 Formy spolupráce v arktickom regióne

1.3.1 *Arktická päťka*

Arktická päťka je neformálna skupina piatich arktických štátov (Kanada, Dánsko, Nórsko, Rusko a Spojené štáty americké) založená za účelom diskusie o záležitostiach Arktídy. Táto skupina nemá žiadnu výnimočnú právomoc nad rámec práv samotných štátov. Arktické štáty sa stretávajú a rokujú na ad hoc báze. Skupinu nespája žiadna formálna alebo permanentná administratívna štruktúra, to jej však neuberá na dôležitosti a stretnutia tejto skupiny majú veľký vplyv na daný región.²⁰

Aj keď komunikácia medzi piatimi arktickými štátmi zahŕňa pravidelné bilaterálne a multilaterálne konzultácie prostredníctvom tradičných diplomatických kanálov, spolupráca týchto krajín sa najvýraznejšie prejavuje na práve samitoch. Tri najvýznamnejšie samity tejto skupiny boli v Ilulissate v Grónsku (2008), v Chelsea v Kanade (2010) a v Osle v Nórsku (2015). Výstupmi zo stretnutí v Ilulissate a v Osle boli nezáväzné deklarácie, ktoré

¹⁸ KLUČKA, Ján. Medzinárodné právo verejné všeobecná a osobitná časť. IURA Edition, 2011, s. 132. ISBN 978-80-8078-414-0

¹⁹ JANKUV, Juraj. Právny režim Arktídy v kontexte relevantných noriem medzinárodného práva verejného. In: Societas et Iurisprudencia, 2016, roč. 4, č. 4, s. 98. ISSN 1339-5467.

²⁰ KUERTEN, Andreas. The Arctic Five Versus the Arctic Council. In: Arctic Yearbook. Akureyri: Arctic Portal, 2016, s. 390. ISSN 2298-2418

sa zameriavali na oblasť medzinárodného právneho režimu Arktídy a na prevenciu v oblasti nelegálneho lovu rýb v danom regióne.²¹

1.3.2 Barentsova euro-arktická rada

Barentsova euro-arktická rada (BEAC) je fórum pre medzivládnu a medziregionálnu spoluprácu v oblasti Barentsovho mora.²²

Rada bola založená v roku 1993 škandinávskymi krajinami, Európskou úniou a Ruskou federáciou za účelom posilnenia subregionálnej spolupráce. V priebehu rokov bola úzko spätá so spoločnou politikou EÚ, Islandu, Nórska a Ruska, ktorá bola vytvorená v rámci „Severnej dimenzie“ (*Northern Dimension*). BEAC a jej medziregionálna paralelná štruktúra Barentsova regionálna rada (BRC), ktorá tvorí platformu medzi regionálnymi subjektami a skupinami, má skúsenosti s podporou cezhraničnej spolupráce pri riešení environmentálnych a sociálno-ekonomických problémov.²³

Členmi Barentstovej euro-arktiskej rady sú Dánsko, Fínsko, Island, Nórsko, Rusko, Švédsko a Európska komisia. Predsedníctvo je rotuje medzi Fínskom, Nórskom, Ruskom a Švédskom. V období 2019-2021 je predsedníčkou krajinou Nórsko.

Zástupcovia troch národov pôvodných obyvateľov – Sámov, Nencov a Vepsov spolupracujú v Pracovnej skupine pôvodných obyvateľov (*Working Group of Indigenous Peoples*), ktorá má v BEAC a BRC poradnú úlohu, čo znamená, že ich účasť je vítaná vo všetkých ostatných pracovných skupinách a predseda WGIP Barentsovej regionálnej rady, a že sú vždy reprezentovaní na ministerských rokovaníach BEAC a stretnutiach Barentsovej regionálnej rady.

V roku 2008 bol založený v Kirkenese Medzinárodný Barentsov sekretariát (*International Barents Secretariat*). Sekretariát podporuje multilaterálne aktivity v rámci Barentsovej euro-arktiskej rady, Arktickej rady a Barentsovej regionálnej rady a zabezpečuje súdržnosť a efektivitu v rámci spolupráce.²⁴

²¹ KUERSTEN, Andreas. The Arctic Five Versus the Arctic Council. In: Arctic Yearbook. Akureyri: Arctic Portal, 2016, s. 390. ISSN 2298-2418

²² EURÓPSKA KOMISIA. Integrovaná politika EÚ pre Arktídu – často kladené otázky. 2016.

²³ JOKELA, Juha. Arctic governance. In: Arctic security matters. Paríž: EU Institute for Security Studies, 2015, č. 24, s. 39. ISBN 978-92-9198-362-9.

²⁴ BARENTSOVA EURO-ARKTICKÁ RADA. About Us – Beac

1.3.3 *Arktická rada*

Arktická rada je medzivládne fórum, vytvorené za účelom prehlbenia spolupráce medzi arktickými štátmi, koordinácie ich akcií, environmentálnej ochrany a zachovaniu kultúry, tradícií a jazyka pôvodných obyvateľov. Možnosť vytvorenia tohto fóra prišla vďaka zníženiu medzinárodného napätia po konci studenej vojny. V Deklarácii je výslovne uvedené, že Arktická rada by sa nemala zaoberať vojenskými záležitosťami.²⁵

V auguste 1993 bola v Reykjavíku zorganizovaná medzinárodná konferencia zložená z členov parlamentov arktických štátov. Podobná konferencia bola konaná na pravidelnej báze každé dva roky. Na návrh Fínska bola v septembri 1996 zástupcami vlád arktických štátov a združeniami zastupujúcimi pôvodné obyvateľstvo vytvorená Arktická rada.

Deklarácia o založení Arktickej rady bola podpísaná v Ottawe 19. septembra 1996 ôsmimi arktickými štátmi: Dánskom, Islandom, Kanadou, Nórskom, Ruskom, Spojenými štátmi americkými, Fínskom a Švédskom.²⁶ Status pozorovateľa majú v tejto organizácii niektoré štáty a šesť združení pôvodných obyvateľov tohto regiónu.²⁷ Podmienkou členstva v Arktickej rade je poloha členského štátu v priestorovom vymedzení Arktídy.²⁸ Najvyšším orgánom Arktickej rady je rada ministrov, ktorá sa schádza každé dva roky. Predsedníctvo v Rade je rotujúce. V súčasnosti je predsedníckou krajinou Island.

Arktická rada plní aj úlohu výskumného centra. Jej kľúčové aktivity sú sústredené v šiestich pracovných skupinách, ktoré vykonávajú výskum v oblastiach životného prostredia a rozvoja regiónu. Pracovné skupiny je možné vytvoriť aj na skúmanie istého problému alebo udalosti v určitom čase. Práve na výskum, nálezy a správy vyprodukované týmito orgánmi sa členské štáty a ostatné záujmové skupiny primárne spoliehajú pri formovaní svojich politík a stanovísk k záležitostiam v Arktíde.²⁹

Vývojom narastalo využívanie dočasných pracovných skupín ako nástrojov zameraných na riešenie konkrétnych záležitostí v danom časovom rámci. Dočasné pracovné

²⁵ HUND, Andrew. Antarctica and the Arctic Circle: A Geographic Encyclopedia of the Earth's Polar Regions. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2014, s. 162. ISBN 978-1-61069-392-9

²⁶ ARCTIC COUNCIL. Arctic Council – About

²⁷ ARCTIC COUNCIL. Vision for the Arctic. 2013.

²⁸ HARAKALOVÁ, Dorota. Úloha Arktickej rady pri správe Arktídy. In: Politologické fórum. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2019, roč. 8, č. 2, s. 67. ISSN 1338-6859

²⁹ KUERSTEN, Andreas. The Arctic Five Versus the Arctic Council. In: Arctic Yearbook. Akureyri: Arctic Portal, 2016, s. 391. ISSN 2298-2418.

skupiny sú vymenované na ministerských stretnutiach, aby na obmedzený čas pracovali na konkrétnych otázkach. Sú aktívne dokým nedosiahnu požadované výsledky.³⁰

Na rozdiel napríklad od stretnutí Arktickej päťky, stretnutia Arktickej rady vyústili do záväzných medzinárodných dohôd – *Agreement on Cooperation on Aeronautical and Maritime Search and Rescue in the Arctic (2011)*, *Agreement on Cooperation on Maritime Oil Pollution Preparedness and Response in the Arctic (2013)* a *Agreement on Enhancing International Arctic Scientific Cooperation (2007)*.³¹

Ako medzištátne fórum, Arktická rada nemá svoj rozpočet či iné zdroje. Všetka aktivity sú tak financované jedným alebo viacerými členskými štátmi. Niektoré projekty sú podporované aj inými subjektami. Arktická rada má tak veľmi obmedzenú kontrolu nad svojimi projektami, keďže vedúca krajina môže daný projekt stiahnuť v ktorejkoľvek fáze.³²

Na ministerskom stretnutí v roku 2013 v Kirune vydala Arktická rada spoločné stanovisko ohľadom jej cieľov v nasledujúcich desaťročiach. Táto „*Výzva pre Arktídu*“ (*Vision for the Arctic*) naznačovala mimo iného aj potrebu silnejšej Arktickej rady v budúcnosti – a to práve za účelom splnenia proklamovaných cieľov ohľadom mieru a spolupráce. Členovia navrhli, aby organizácia rozšírila svoju pôsobnosť „*z ovplyvňovania pravidiel na ich tvorbu*“. Zdá sa tak, že Arktická rada sa pomaly približuje k statusu plnohodnotnej medzinárodnej organizácie s právnou subjektivitou. Tak ako Arktída, aj Arktická rada v súčasnosti prechádza turbulentným vývojom a bezpochyby bude hrať v budúcnosti veľkú úlohu pri ovplyvňovaní regiónu.³³

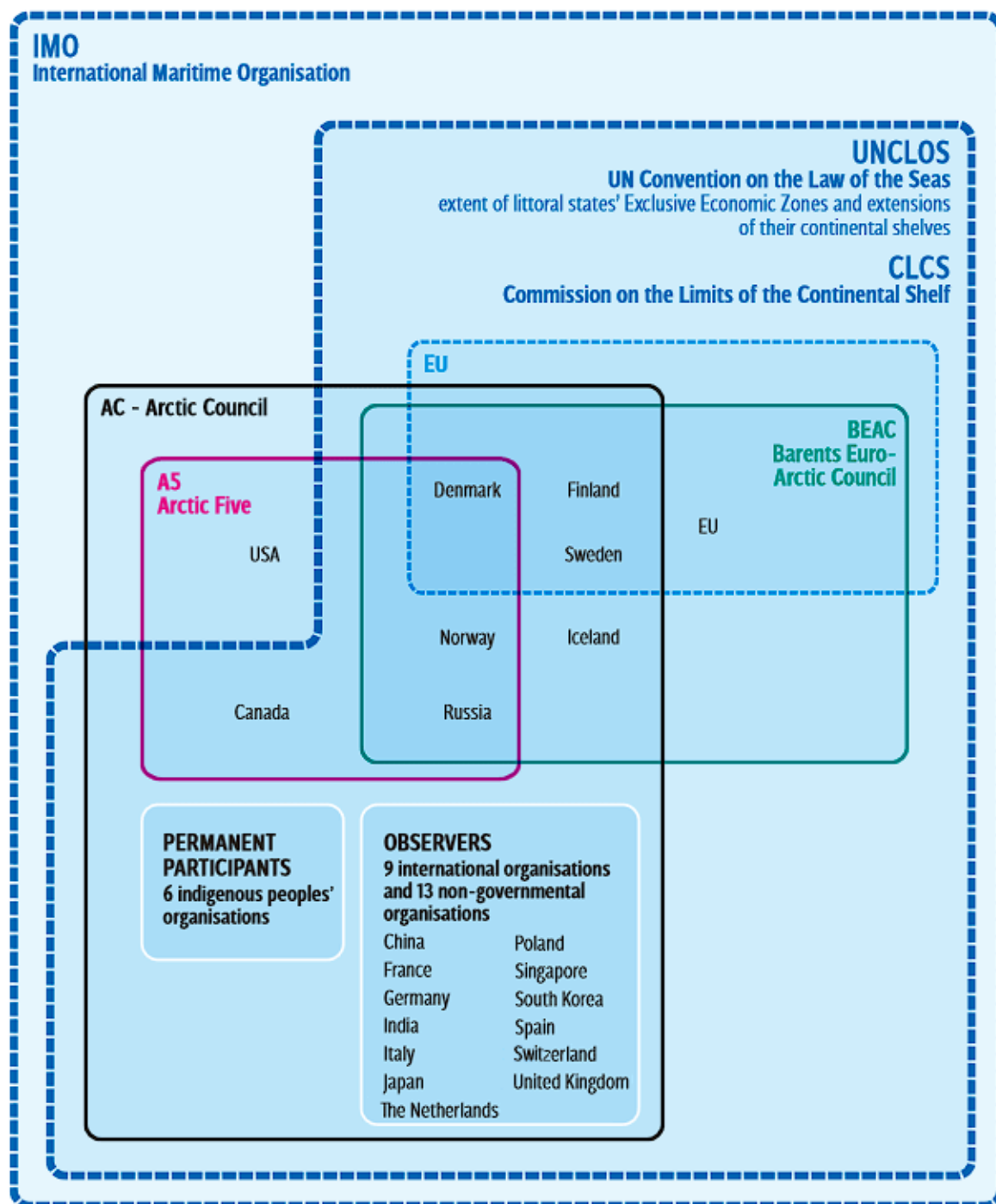
³⁰ HARAKAĽOVÁ, Dorota. Úloha Arktickej rady pri správe Arktídy. In: Politologické fórum. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2019, roč. 8, č. 2, s. 70. ISSN 1338-6859

³¹ KUERSTEN, Andreas. The Arctic Five Versus the Arctic Council. In: Arctic Yearbook. Akureyri: Arctic Portal, 2016, s. 391. ISSN 2298-2418.

³² HARAKAĽOVÁ, Dorota. Úloha Arktickej rady pri správe Arktídy. In: Politologické fórum. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2019, roč. 8, č. 2, s. 71. ISSN 1338-6859

³³ NORD, Douglas. The Arctic Council: Governance within the Far North. New York: Routledge, 2016, s. 96 ISBN 978-1-138-79920-2

Obrázok 3: Prehľad foriem spolupráce v Arktíde

Zdroj: JOKELA, Juha.. Arctic governance. 2015.

1.4 Kontinentálny šelf

Termín kontinentálny šelf môžeme chápať z dvoch pohľadov – ako vedecký (skutočný) a ako právny termín. Medzi vedeckým a právnym ponímaním sú určité rozdiely, aj keď právna definícia vychádza sčasti z tej vedeckej.

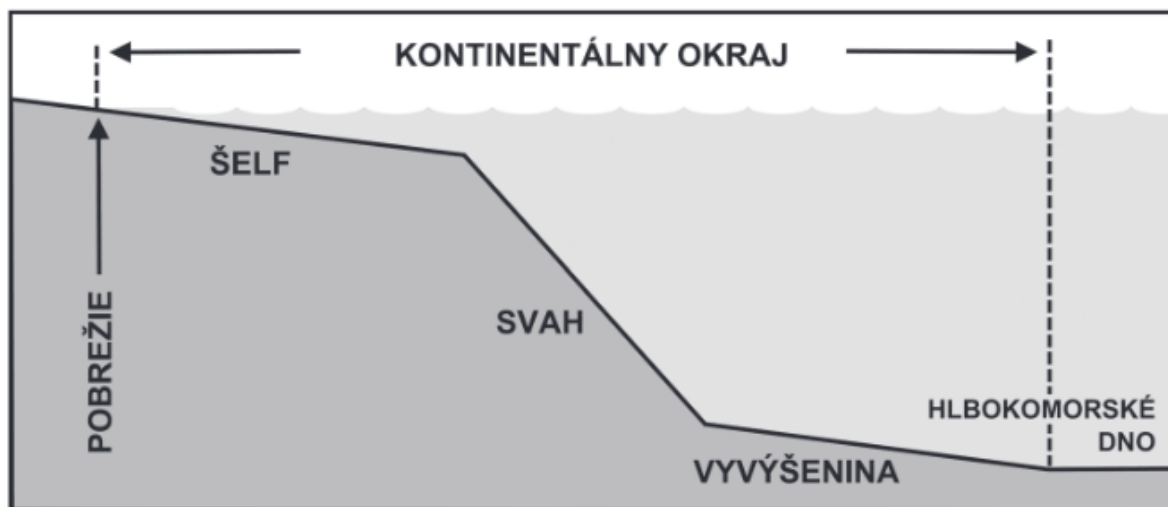
1.4.1 Vedecký kontinentálny šelf

Kontinentálny šelf je predĺženie kontinentu, ktoré leží pod morskou hladinou. Hranicou kontinentov tak nie je pobrežie, ale okraj kontinentálneho šelfu [obrázok 4]. Dĺžky kontinentálnych šelfov sa rôznia – napríklad pri pobreží Kalifornie dosahuje šelf dĺžku menej ako kilometer, no pri pobreží Sibíri dosahuje dĺžku približne 1 280 kilometrov. Priemerná dĺžka kontinentálneho šelfu je 65 kilometrov. Väčšina kontinentálnych šelfov sú rovinaté plochy s miernym sklonom. Hĺbka vody tu dosahuje 100 – 200 metrov.³⁴

Organické a anorganické materiály formovali kontinentálne šelfy v priebehu miliónov rokov. Anorganický materiál sa nahromadil vo forme sedimentov (kameňov, pôdy a štrku), ktoré sem priniesli rieky. Podobnou formou sa nahromadil aj organický materiál – zvyšky zvierat a rastlín. Mnohé kontinentálne šelfy boli pred desiatkami tisíc rokov suchou pevninou.³⁵

Kontinentálne šelfy predstavujú približne 8 % plochy pokrytej oceánmi.³⁶

Obrázok 4: Vedecký kontinentálny šelf

Zdroj: HARAĽOVÁ, Dorota. *Kontinentálny šelf: vedecká skutočnosť versus právna fikcia*. 2019.

1.4.2 Právny kontinentálny šelf

Prvá právna definícia kontinentálneho šelfu sa nachádza v Dohovore o kontinentálnom šelfe (1958), kde je popísaný ako „morské dno a podložie morských

³⁴ NATIONAL GEOGRAPHIC. Continental shelf. 2011.

³⁵ NATIONAL GEOGRAPHIC. Continental shelf. 2011.

³⁶ BRITANNICA. Continental shelf. 2012

*oblastí, ktoré sú priľahlé k pobrežiu, ale mimo územia pobrežného mora do hĺbky 200 metrov alebo aj za touto hranicou až do takej hĺbky, ktorá umožňuje využívanie prírodných zdrojov z daných oblastí*³⁷ Tento Dohovor poskytoval štátom výlučné právo na využívanie prírodných zdrojov nachádzajúcich sa na danom území. Ak aj daný štát nevykonával svoje právo na využívanie prírodných zdrojov, nemohol tak urobiť ani iný štát bez povolenia daného pobrežného štátu. V šesťdesiatych rokoch minulého storočia táto limitácia vzhľadom na technologický pokrok prestala byť dostačujúca. Práve to bolo jedným z dôvodov neskoršieho prijatia Dohovoru o morskom práve.³⁸

Rozsah kontinentálneho šelfu pobrežného štátu je definovaný v článku 76 Dohovoru o morskom práve (1982) – *„kontinentálny šelf zahŕňaorské dno a podložie, ktoré leží za hranicami pobrežného mora po celej prirodzenej dĺžke pevninského územia až k vonkajšej hranici kontinentálneho okraja alebo do vzdialenosti 200 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora tam, kde vonkajšia hranica kontinentálneho okraja nedosahuje túto vzdialenosť*“.³⁹ V tomto kontexte môžeme chápať kontinentálny šelf ako relatívne plytkú oblasť (s hĺbkou 100 – 400 metrov) od základnej línie až do miesta, kde šelf prechádza v kontinentálny svah.

Keďže podľa definície z Dohovoru o morskom práve (uvedenej vyššie) môže kontinentálny šelf dosahovať vonkajšiu hranicu kontinentálneho okraja alebo až 200 námorných míľ (podľa toho, čo je ďalej), táto definícia sa líši od vedeckej definície kontinentálneho šelfu, ktorá predpokladá, že šelf zahŕňa len vnútorné, plytké časti kontinentálneho okraja [obrázok 5].⁴⁰

Tam, kde kontinentálny šelf nepresahuje dĺžku 200 námorných míľ od základnej línie, bude vonkajšia hranica kontinentálneho šelfu vytýčená priamymi líniami nepresahujúcimi svojou dĺžkou 60 námorných míľ, ktoré spájajú pevné body určené súradnicami zemepisnej šírky a dĺžky.⁴¹

Každý štát má svoj kontinentálny šelf, nie je potrebné, aby toto tvrdenie deklaroval nejakých vyhlásením alebo okupáciou. Vyhlásenie štátu o hraniciach kontinentálneho šelfu sa vzťahuje len na prípady predĺženia vonkajších hraníc kontinentálneho šelfu alebo hraníc,

³⁷ Dohovor o kontinentálnom šelfe. 1958.

³⁸ BREKKE, Harald. Setting Maritime Limits and Boundaries: Experiences from Norway. In: The Law of the Seabed. Brill, 2020, s. 86. ISBN 978-90-04-39155-0.

³⁹ Článok 76 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve. 1982.

⁴⁰ BREKKE, Harald. Setting Maritime Limits and Boundaries: Experiences from Norway. In: The Law of the Seabed. Brill, 2020, s. 87. ISBN 978-90-04-39155-0.

⁴¹ Článok 76 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve. 1982.

ktoré sú diskutabilné. Vo vzťahu ku kontinentálnemu šelfu štát vykonáva svoje suverénne práva, šelf nie je súčasťou jeho štátneho územia.⁴²

1.4.3 Vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu presahujúce 200 námorných míľ

Keďže Dohovor používa koncept kontinentálneho okraja na delineáciu hraníc kontinentálneho šelfu (aj za hranicou 200 námorných míľ), musíme si kontinentálny okraj definovať. Kontinentálny okraj podľa Dohovoru „zahrňuje ponorené predĺženie pevninského bloku pobrežného štátu a skladá sa z morského dna a podložia šelfu, jeho svahu a vyvýšenín“.⁴³ V tejto definícii nie je začiatkový bod kontinentálneho okraja kontinent samotný, ale pevninský blok pobrežného štátu – to naznačuje, že pre právnu definíciu kontinentálneho okraja je predpokladom existencia štátu.⁴⁴

Podľa Dohovoru možno stanoviť vonkajšiu hranicu kontinentálneho okraja všade tam, kde okraj presahuje 200 námorných míľ od základných línií, od ktorých sa meria šírka pobrežného mora za pomoci dvoch metód.⁴⁵

Prvou metódou je takzvaný Hedbergov vzorec (*Hedberg rule*). Ide o líniu, ktorá spája body vzdialené maximálne 60 námorných míľ od úpätia kontinentálneho svahu [obrázok 5].⁴⁶

Druhou metódou je takzvaný Gardinerov vzorec (*Gardiner rule*). Ide o líniu, ktorá spája najvzdialenejšie body, kde hrúbka sedimentov dosahuje aspoň 1 % od najkratšej vzdialenosti k úpätiu kontinentálneho svahu [obrázok 5].⁴⁷ Ak nebude dokázaný opak, bude úpätie kontinentálneho svahu určené ako bod maximálnej zmeny v sklone na jeho základni.⁴⁸

Osobitné kritéria pri vymedzovaní hraníc kontinentálneho šelfu sú založené na prítomnosti rôznych geomorfologických podmorských celkov ako sú oceánske chrbty, podmorské hrebene či podmorské vyvýšeniny. Na podmorských vyvýšeninách (plošiny, kopce, vršky, prahy a výbežky), ktoré predstavujú prírodné predĺženie kontinentálneho

⁴² HARAĽOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 36

⁴³ Článok 76 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve. 1982.

⁴⁴ BREKKE, Harald. Setting Maritime Limits and Boundaries: Experiences from Norway. In: The Law of the Seabed. Brill, 2020, s. 87. ISBN 978-90-04-39155-0.

⁴⁵ Článok 76 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve. 1982.

⁴⁶ BREKKE, Harald. Setting Maritime Limits and Boundaries: Experiences from Norway. In: The Law of the Seabed. Brill, 2020, s. 87. ISBN 978-90-04-39155-0.

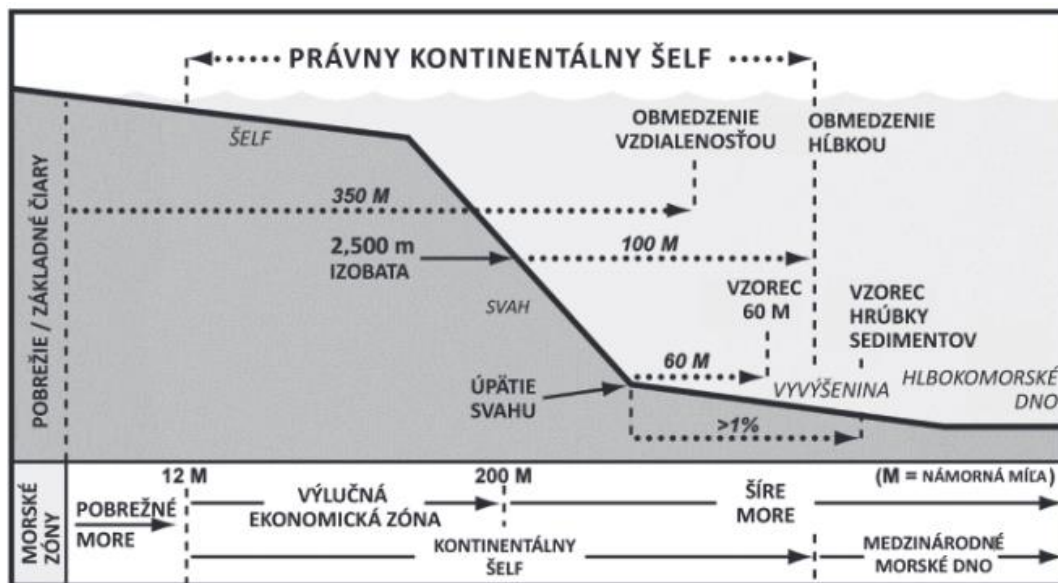
⁴⁷ HARAĽOVÁ, Dorota. Kontinentálny šelf: vedecká skutočnosť verzus právna fikcia. In: Geografie. 2019, roč. 124, č. 4, s. 467. ISSN 2751-421X.

⁴⁸ Článok 76 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve. 1982.

okraja, možno uplatniť kritérium vonkajších hraníc kontinentálneho šelfu vo vzdialenosti 100 námorných míľ od izobaty 2 500 m (lína spájajúca body v hĺbke 2 500 m) [obrázok 5]⁴⁹

Vonkajšie hranice šelfu súčasne nesmú presiahnuť vzdialenosť 350 námorných míľ od základných línií alebo vzdialenosť 100 námorných míľ od izobaty 2500 m, ktorákoľvek z týchto vzdialeností je väčšia.⁵⁰

Obrázok 5: Právny kontinentálny šelf

Zdroj: HARAKAĽOVÁ, Dorota. *Kontinentálny šelf: vedecká skutočnosť verzus právna fikcia*. 2019.

Právo interpretácie ustanovení čl. 76 prislúcha rovnako pobrežnému štátu, ako aj Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu (*Commission on the Limits of the Continental Shelf*), ktorí sú hlavnými aktérmi pri určovaní vonkajšej hranice šelfu. Výklad Komisie môže byť odlišný, ale nenahrádza právo štátu vymedziť šelf podľa vlastného uváženia na základe dôkazov, ktoré považuje za relevantné.⁵¹

1.5 Komisia pre hranice kontinentálneho šelfu

Komisia pre hranice kontinentálneho šelfu bola zriadená práve na kontrolu tvrdení podporujúcich predĺženie šelfu a skúmanie údajov predložených pobrežnými štátmi.⁵²

⁴⁹ MICHALICA, Anton. Medzinárodnoprávny režim polárnych oblastí: nové výzvy a dimenzie: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Banská Bystrica, 2013. s. 35

⁵⁰ HARAKAĽOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 36

⁵¹ HARAKAĽOVÁ, Dorota. Kontinentálny šelf: vedecká skutočnosť verzus právna fikcia. In: *Geografie*. 2019, roč. 124, č. 4, s. 467. ISSN 2751-421X.

⁵² OSN. The United Nations Convention on the Law of the Sea (A historical perspective). 1998.

Schádza sa minimálne raz do roka, obvykle v sídle Organizácie Spojených národov v New Yorku. Komisia sa skladá z 21 členov, ktorí sú odborníkmi v oblasti geológie, geofyziky a hydrografie a sú zvolení zmluvnými štátmi z radov ich štátnych príslušníkov s náležitým zreteľom na potrebu zabezpečiť spravodlivé zemepisné zastúpenie.⁵³ Každý člen Komisie má jeden hlas. Vedúci predstavitelia Komisie sú volení na dva a pol roka a môžu byť znovuzvolení.⁵⁴

Nároky predložené Komisii musia byť podopreté vedeckými argumentmi v podobe geologických, geomorfologických a barymetrických analýz. Teda proces predkladania nárokov je pre jednotlivé štáty aspirujúce na vymedzenie kontinentálneho šelfu odborne, časovo a finančne veľmi náročný.⁵⁵ Informáciu o hraniciach určených za líniou 200 míľ pobrežný štát odovzdá Komisii, ktorá odovzdá pobrežným štátom odporúčania týkajúce sa stanovenia vonkajších hraníc ich kontinentálnych šelfov. Hranice šelfu stanovené pobrežným štátom na základe týchto odporúčaní budú konečné a záväzné.⁵⁶

Ako protihodnotu za predĺženie hraníc kontinentálnych šelfov, musia dané štáty tiež prispievať do systému zdieľania príjmov získaných z využívania nerastných zdrojov za hranicou 200 námorných míľ, a to formou poskytovania príspevkov alebo priamych platieb. Tieto platby alebo príspevky sú spravodlivo rozdelené medzi štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru prostredníctvom Medzinárodného úradu pre morské dno (*International Sea-Bed Authority*).⁵⁷

Návrhy na predĺženie kontinentálneho šelfu je nutné podať v lehote 10 rokov od vstupu Dohovoru do platnosti v príslušnom štáte. Posúdenie aktuálne podaných nárokov štátov Komisiou pre hranice kontinentálneho šelfu možno potrvá aj desaťročia. Na posúdenie nároku je totižto nutné preskúmať všetky podklady a mapy predložené štátmi a zloženie Komisie je z personálnej stránky malé. Preto sú jednotlivé nároky posudzované 8 - 10 rokov.⁵⁸

Komisia sa riadi rokovacím poriadkom (*Rules of Procedure*), ktorý bol prijatý v súlade s článkom 76 Dohovoru a jeho funkcie vyplývajú z odseku 8 článku 76 a druhej prílohy Dohovoru. Rokovací poriadok sa v priebehu času súbežne s vývojom práce Komisie

⁵³ OSN. Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS), Members of the Commission

⁵⁴ OSN. Rules of Procedure of the Commission on the Limits of the Continental Shelf

⁵⁵ IŠTOK, Robert. Arktída v geopolitických a politickogeografických súvislostiach. In: Folia geographica 19. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2012, roč. 54, č. 19, s. 103. ISSN 1336-6157.

⁵⁶ Článok 76 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve. 1982.

⁵⁷ OSN. The United Nations Convention on the Law of the Sea (A historical perspective). 1998.

⁵⁸ HARAKAĽOVÁ, Dorota. Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. s. 113

aktualizuje a dopĺňa. V súčasnosti sa skladá zo 59 pravidiel týkajúcich sa zasadnutí Komisie, ich pravidelnosti, či agendy. Sú v ňom uvedené aj požiadavky na členov Komisie.⁵⁹

V rokovacom poriadku Komisie sa taktiež nachádzajú pokyny pre štáty, ktoré sa na Komisiu obracajú, týkajúce sa formy či jazyka podania. Nájdeme v ňom taktiež sekciu upravujúcu pomoc Komisie danému pobrežnému štátu, spoluprácu Komisie s medzinárodnými organizáciami či expertmi.⁶⁰

K rokovaciemu poriadku existujú tri prílohy, ktoré upravujú úlohu Komisie v spore štátov s protiľahlými alebo priľahlými kontinentálnymi šelfmi, mieru utajenia predložených materiálov a *modus operandi* posúdenia daných nárokov pobrežných štátov. Týmto internými pravidlami je Komisia, jej subkomisie a ich orgány viazané.⁶¹

Na arktickom dne môžeme nájsť okrem ropy a zemného plynu aj zlato, striebro, diamanty, meď, olovo, titán, zinok, cín a množstvo iných nerastov.⁶² Práve toto surovinové bohatstvo významne zvýšilo ekonomickú dôležitosť regiónu. Je potrebné však zdôrazniť, že väčšina najslubnejších nálezísk sa nachádza v oblastiach, nad ktorých jurisdikciou už neexistujú pochybnosti. Čo sa týka dosiaľ nerozdelených území, štáty si môžu nárokovať len územie na ktoré majú nárok na základe Dohovoru o morskom práve.⁶³

2 Ciel' práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom záverečnej práce je komplexná analýza nárokov jednotlivých arktických štátov na kontinentálny šelf. Prostredníctvom analýzy podaní daných pobrežných štátov predložených Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu sa priblížime argumenty týchto štátov, hodnotiaci proces v Komisii a výsledok ich práce. Tiež by sme chceli upriamiť pozornosť na samotnú problematiku delimitácie a delineácie kontinentálneho šelfu s ohľadom na oblasť Arktídy a na dokumenty a orgány, ktoré sa danou problematikou zaoberajú.

⁵⁹ JENSEN, Øystein. The Commission on the Limits of the Continental Shelf: Law and Legitimacy. Brill, 2014, s. 221. ISBN 978-90-04-27417-4

⁶⁰ JENSEN, Øystein. The Commission on the Limits of the Continental Shelf: Law and Legitimacy. Brill, 2014, s.221. ISBN 978-90-04-27417-4

⁶¹ BUSCH, Signe Veierud. Establishing Continental Shelf Limits Beyond 200 Nautical Miles by the Coastal State: A Right of Involvement for Other States? Brill, 2016, s. 401. ISBN 978-90-04-32624-8

⁶² TREND. Arktída láka čoraz viac. 2009.

⁶³ HARAĽOVÁ, Dorota. Delimitácia kontinentálneho šelfu. In: ALMANACH: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky. Bratislava: EKONÓM, 2015, roč. 10, č. 4, s. 132. ISSN 1339-3502.

Na správne rozpracovanie hlavného cieľa sme si stanovili niekoľko čiastkových cieľov:

- vymedziť oblasť Arktídy
- charakterizovať kontinentálny šelf z vedeckého a právneho hľadiska
- priblížiť organizácie, v rámci ktorých arktické štáty spolupracujú
- predstaviť samotnú Komisiu pre hranice kontinentálneho šelfu
- analyzovať podané nároky pobrežných štátov na predĺženie hraníc kontinentálneho šelfu tejto Komisii

Za účelom zozbierania poznatkov o nárokoch arktických štátov na kontinentálny šelf sme si stanovili metodický postup. Medzi najčastejšie využívané metódy tvorby záverečných prác v tejto práci patrí popisná metóda. Ďalej využijeme analýzu textových dokumentov, najmä dokumentov, ktoré boli predložené samotnými pobrežnými štátmi, indukciu, syntézu, historickú metódu a metódu komparácie - najmä pri porovnávaní jednotlivých definícií Arktídy a kontinentálneho šelfu. V záverečnej práci sme sa snažili dosiahnuť hlavný cieľ využívaním vymenovaných metód skúmania, ktoré sme navzájom kombinovali.

Na objasnenie danej problematiky sme využili odborné články a vedecké práce z domáceho i zahraničného prostredia. Neoddeliteľnou súčasťou pomocnej literatúry boli práve dokumenty predložené pobrežnými štátmi Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu a dokumenty vypracované samotnou Komisiou a jej orgánmi. Pre lepšie porozumenie sme prácu doplnili obrázkami, schémami a tabuľkami, ktoré logicky nadväzujú na problematiku obsiahnutú v jednotlivých kapitolách a podkapitolách.

3 Nároky jednotlivých štátov na predĺženie kontinentálneho šelfu

3.1 Ruská federácia

Ruská federácia ratifikovala Dohovor o morskom práve 12. marca 1997 a tento pre ňu vstúpil v platnosť 11. apríla 1997. Odvtedy pracovala na rozšírení svojho teritória v Arktíde.

3.1.1 Prvé podanie

Rusko sa stalo prvou krajinou, ktorá si nárokovala predĺženie hraníc šelfu za hranice stanovené Dohovorom o morském práve, keď 20. decembra 2001 vznieslo nárok na takmer polovicu Severného ľadového oceánu, vrátane Lomonosovovho a Mendelejevovho chrbta.⁶⁴

V súlade s rokovacím poriadkom Komisie, ktorý hovorí o potrebe zverejniť navrhované hranice kontinentálneho šelfu, bola odoslaná diplomatická nóta všetkým členským štátom Organizácie Spojených národov, vrátane štátov, ktoré sú zmluvnými stranami dohovoru o morském práve. Nóta obsahovala geografické súradnice a taktiež mapy [obrázok 6]⁶⁵. K časti návrhu, ktorá sa týkala Arktídy sa vyjadrili Kanada⁶⁶, Dánsko⁶⁷, Spojené štáty americké⁶⁸ a Nórsko⁶⁹. Štáty poznamenali, že v ruskom podaní sa nenachádza žiadna zmienka o územných sporoch, aj keď takéto spory medzi danými štátmi očividne existujú. Kanada a Dánsko taktiež skritizovali nedostatok podrobných údajov. Spojené štáty americké upozornili na „značné chyby“ v danej žiadosti.⁷⁰ Išlo najmä o určenie základných línií, od ktorých sa meria šírka kontinentálneho šelfu, odvolávanie sa na hranice Zmluvy medzi Sovietskym zväzom a USA (1990) napriek tomu, že ruský parlament ju nikdy neratifikoval a taktiež podľa USA nie je dodržané základné rámcové pravidlo určujúce maximálnu šírku kontinentálneho šelfu na 350 námorných míľ od základnej línie.⁷¹

Ruská delimitácia hraníc kontinentálneho šelfu sa zakladá na argumente, že Lomonosovov a Alfa-Mendelejevov chrbát nie sú oceánske chrbty či podmorské hrebene, ale iba podmorské vyvýšeniny. V takomto prípade by si mohli uplatniť kritérium na základe izobaty 2 500 m a výrazne tak rozšíriť svoj kontinentálny šelf.⁷² Ako môžeme vidieť na obrázku 6, navrhované hranice kontinentálneho šelfu sa nachádzajú až na severnom póle.

⁶⁴ OSN. Commission on Limits of Continental Shelf receives its first submission (press release). 2001.

⁶⁵ Receipt of the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2001.

⁶⁶ Canada: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2002.

⁶⁷ Denmark: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2002.

⁶⁸ United States of America: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2002.

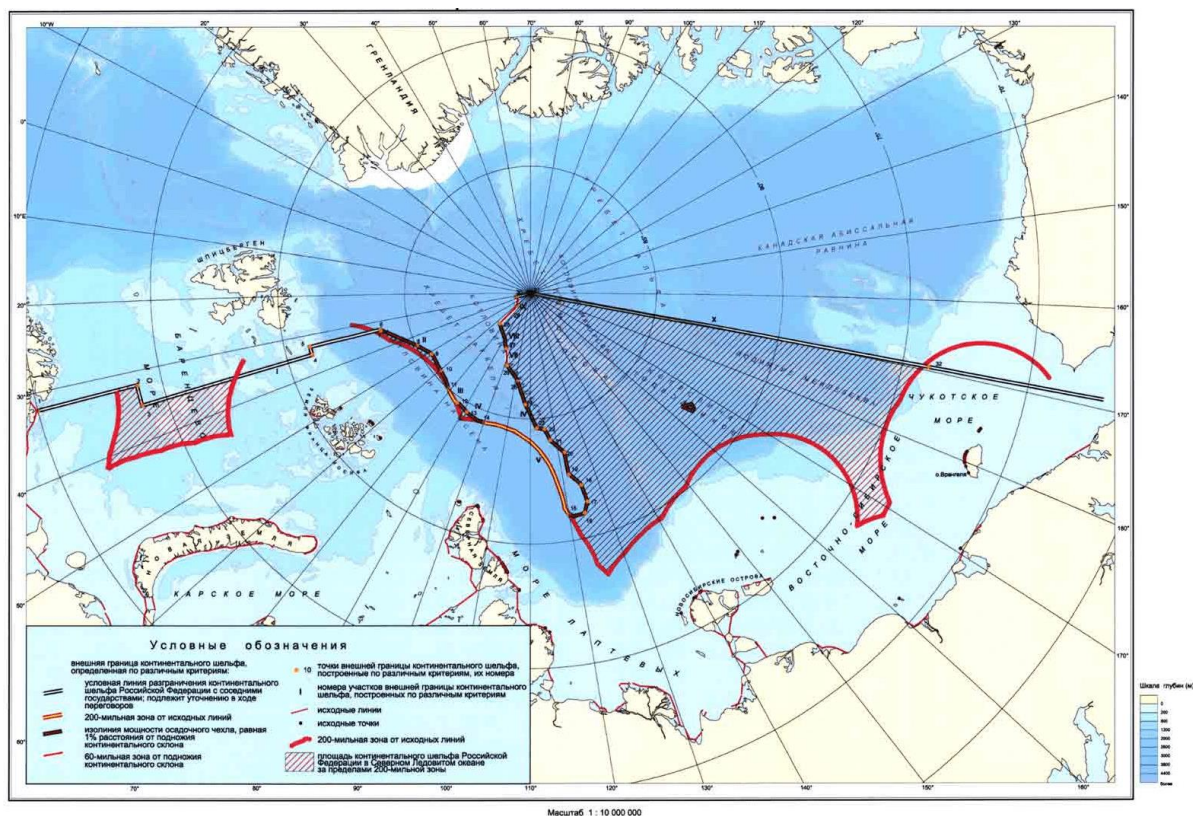
⁶⁹ Norway: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2002.

⁷⁰ United States of America: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2002.

⁷¹ MICHALICA, Anton. Medzinárodnoprávny režim polárnych oblastí: nové výzvy a dimenzie: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Banská Bystrica, 2013. s. 37

⁷² MICHALICA, Anton. Medzinárodnoprávny režim polárnych oblastí: nové výzvy a dimenzie: dizertačná práca. Školiteľ: Stanislav Mráz. Banská Bystrica, 2013. s. 36

Оbrázok 6: Nárok Ruska na континентальный шельф в Северном Ледовом океане

Zdroj: Receipt of the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2001.

Posúdenie návrhu bolo naplánované na desiate zasadnutie Komisie, ktoré sa konalo od 25. marca do 12. apríla 2002. V súlade s Dohovorom bola po neformálnych rokovaníach ustanovená subkomisia na preskúmanie nároku Ruska. Subkomisia sa skladala zo siedmych členov, ktorí boli zvolení s vyváženým zastúpením všetkých regiónov. Predsedom subkomisie sa stal Galo Carrera Hurtado z Mexika. Berúc do úvahy komplexnosť a množstvo súvisiacich údajov jej členovia predpokladali, že nestihnú pripraviť odporúčanie do konca 10. zasadnutia Komisie. Schádzali sa dvakrát denne a mali dohromady dvadsať stretnutí, vrátane šiestich výhradne určených konzultácií vo forme otázok a odpovedí medzi členmi a zástupcami Ruskej federácie. K určitým častiam podania si dožiadali ďalší materiál. Subkomisia sa opäť zišla v termíne od 10. do 14 júna 2002, tesne pred vypršaním mandátu súčasného zloženia Komisie pre hranice kontinentálneho šelfu. Pokračovala v skúmaní údajov a ďalších materiálov, ktoré boli súčasťou návrhu, vrátane dodatočných informácií, ktoré obdržala 15. mája. Svoje odporúčanie dokončila 14. júna a predložila ho

11. zasadnutiu Komisie, ktoré sa konalo od 24. do 28. júna (na tomto zasadnutí sa taktiež volili jej noví členovia).⁷³

11. zasadnutie Komisie pokračovalo v posudzovaní žiadosti Ruskej federácie. Jeden z členov komisie, Jurij Kazmin poznamenal, že podľa jeho názoru v súlade s článkom 5 druhej prílohy Dohovoru a odseku 16 sekcie 7 rokovacieho poriadku Komisie, majú zástupcovia pobrežného štátu právo zúčastňovať sa konania bez hlasovacieho práva. Tvrdil taktiež, že diskusia o odporúčaníach je súčasťou daného konania. Poznamenal tiež, že ak by sa ukázalo, že rokovací poriadok obmedzuje zapojenie sa predstaviteľa pobrežného štátu do diskusie o odporúčaní, mal by mať článok 5 Dohovoru návrh pred bodom 51 rokovacieho poriadku a delegácia Ruskej federácie by tak mala byť prítomná na stretnutiach Komisie, na ktorých sa diskutuje o odporúčaníach alebo sa tieto odporúčania prijímajú.⁷⁴

K tomuto bodu sa predseda Komisie vyjadril, že ani on ani sekretariát neobdržali z Ruskej federácie žiadnu oficiálnu písomnosť, ktorá by naznačovala vôľu daných predstaviteľov zúčastniť sa na zasadnutí Komisie, a uviedol tiež, že Komisia by sa danou problematikou zaoberala len vtedy, ak by takúto písomnosť obdržala.

Odporúčanie obsahuje výsledky preskúmavania dát a informácií poskytnutých Ruskou federáciou. Komisia predstavila Ruskej federácii svoje odporúčanie vo vzťahu k štyrom oblastiam v Barentsovom mori, Beringovom mori, Ochotskom mori a v Severnom ľadovom oceáne.⁷⁵

V oblasti Barentsovho a Beringovho mora odporučila Komisia Ruskej federácii, aby po nadobudnutí platnosti dohôd o vymedzení námornej hranice s Nórskom (Barentsovo more) a so Spojenými štátmi americkými (Beringovo more) zaslala Komisii grafy a súradnice delimitačných čiar, pretože práve tie budú predstavovať vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu Ruskej federácie prekračujúce vzdialenosť 200 námorných míľ v daných moriach.⁷⁶

⁷³ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/32). 2002.

⁷⁴ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/32). 2002.

⁷⁵ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/34). 2002.

⁷⁶ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/34). 2002.

Čo sa týka oblasti v strede Severného ľadového oceánu, Komisia odporučila Rusku, aby „podalo revidovanú žiadosť založenú na nálezoch a odporúčaní Komisie“. ⁷⁷ Komisia taktiež povedala, že na základe odovzdaného materiálu nemožno považovať Lomonosov chrbát za podmorskú vyvýšeninu a že na základe súčasných vedeckých poznatkov nie je možné považovať Alfa-Mendelejevov chrbát v právnom zmysle slova za podmorskú vyvýšeninu. ⁷⁸

3.1.2 Druhé (revidované) podanie

Rusko podalo revidovanú žiadosť 3. augusta 2015. ⁷⁹ K podaniu Ruska sa vyjadrilo Dánsko ⁸⁰, Spojené štáty americké ⁸¹ a Kanada ⁸². Žiadny štát nenamietal posúdenie žiadosti, odvolávajúc sa na Dohovor o morskom práve, konkrétne na prílohu 2, článok 9, v ktorom sa píše, že „Rokovanie Komisie sa nedotýka záležitostí týkajúcich sa rozhraničenia hraníc medzi štátmi s protihľým alebo susediacim pobrežím“. ⁸³

Komisii odprezentoval podanie minister pre prírodné zdroje a životné prostredie Sergej Donskoj 9. februára 2016. S prípravou podania Rusku pomáhali bývalí členovia Komisie Harald Brekke a Jurij Kazmin a taktiež súčasný člen Komisie Ivan Glumov. Berúc na vedomie svoje rozhodnutie z 26. zasadnutia, že revidované žiadosti budú posudzované prednostne, prideliла Komisia ruské podanie tej subkomisii, ktorá bola vytvorená v roku 2001 práve na preskúmanie ruskej žiadosti (v subkomisii bola časť komisárov rovnaká ako v roku 2001). Bolo rozhodnuté, že subkomisia začne pracovať počas štyridsiateho prvého zasadnutia – od 8. do 12. augusta 2016. ⁸⁴

Revidované podanie Ruskej federácie, týkajúce sa vymedzenia vonkajšieho okraja kontinentálneho šelfu, vychádza z vedeckého predpokladu, že centrálné arktické podvodné vyvýšeniny, medzi nimi Lomonosov chrbát, Alfa-Mendelejevov chrbát a Čukotská plošina,

⁷⁷ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/34). 2002.

⁷⁸ Partial revised submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in respect of the continental shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean. 2015.

⁷⁹ TYNKKYNEN, Veli-Pekka et al. Russia's Far North: The Contested Energy Frontier. New York: Routledge, 2018, s. 124 ISBN 978-1-138-30754-4.

⁸⁰ Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Denmark). 2015

⁸¹ Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (United States of America). 2015.

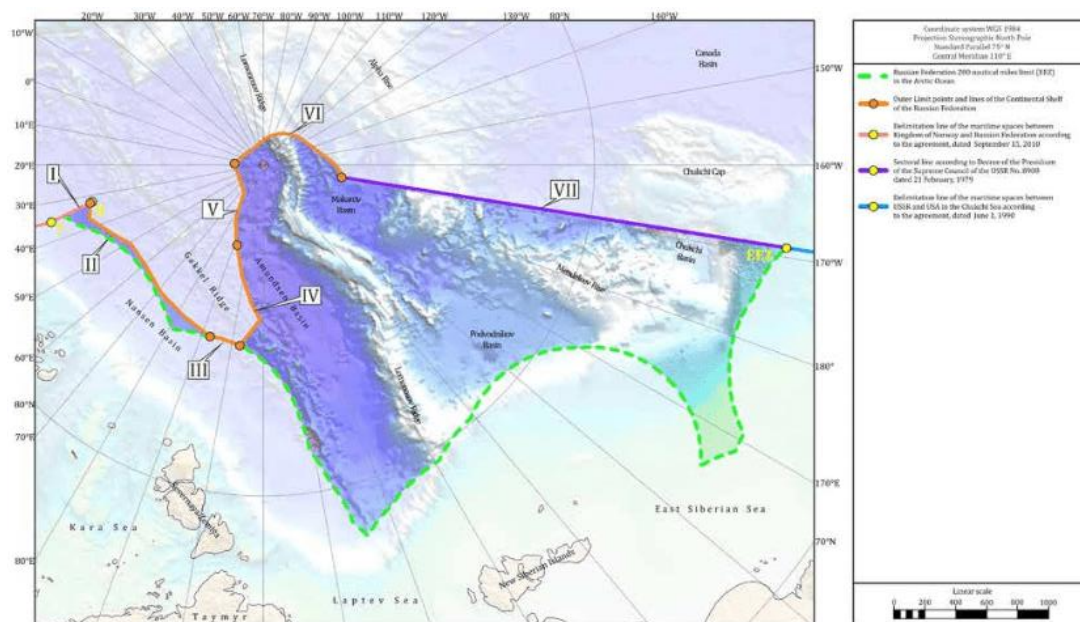
⁸² Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Canada). 2015.

⁸³ Príloha 9, Článok 2 Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve. 1982.

⁸⁴ Progress of work in the Commission on the Limits of the Continental Shelf: Statement by the Chair (CLCS/93). 2016.

ako aj ich oddeľujúce Podvodníková a Čukotská panva, majú kontinentálny charakter a podľa článku 76 odsek 6 Dohovoru tak nie sú predmetom obmedzenia 350 námorných míľ od základnej línie [obrázok 7].⁸⁵

Obrázok 7: Revidovaný nárok Ruska na kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne

Zdroj: Partial revised submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in respect of the continental shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean. 2015.

V rokoch 2005 až 2014 vykonali ruské organizácie v rámci prípravy revidovaného podania veľké množstvo geologických a geofyzikálnych štúdií vrátane hlbinného seizmického sondovania. Na demonštráciu svojich nárokov Rusko vyslalo v roku 2007 k Severnému pólu expedíciu, ktorá na morse dno umiestnila kovovú schránku s ruskou vlajkou.⁸⁶

Odhady ukazujú, že oblasť zahŕňa 594 ropných polí a 159 polí zemného plynu, rovnako ako dve veľké oblasti niklu a viac ako 350 ložísk zlata. Počiatočné obnoviteľné zdroje paliva sa odhadujú na 258 miliárd ton ekvivalentu paliva, čo predstavuje 60 % z celkových zdrojov uhlíkovodíkov Ruskej federácie.⁸⁷ Časť teritória nárokovanej Ruskom sa prekrýva s nárokom Dánska a Kanady.

K revidovanému podaniu Ruskej federácie Komisia zatiaľ nevydala odporúčanie.

⁸⁵ Partial revised submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in respect of the continental shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean. 2015.

⁸⁶ PRAVDA Rusko si robí nárok na veľkú časť Arktídy. Poslalo OSN svoju žiadosť

⁸⁷ STAALESEN, Atle. Russia submits claim for North Pole. 2015.

3.2 Nórsko

Nórsko ratifikovalo Dohovor 24. júna 1996 a tento preň vstúpil do platnosti 24. júla 1996. Dňa 27. novembra 2006 vznieslo požiadavku na rozšírenie kontinentálneho šelfu ako druhý arktický štát. Nárokovalo si celkovo tri oblasti – tzv. *Loop Hole* v Barentsovom mori, tzv. *Banana Hole* v Nórskom a Grónskom mori a západnú časť Nansenovej kotliny (*Nansen Basin*) [obrázok 8].

Na podanie Nórska reagovalo Dánsko⁸⁸, Island⁸⁹, Ruská federácia⁹⁰ a Španielsko⁹¹. Dánsko a Island nevzniesli žiadne námietky voči preskúmaniu podania Komisiou. Rusko tak urobilo s dôvetkom, že v prípade časti nároku v Barentsovom mori sa nárok Nórska prekrýva s nárokom Ruskej federácie a ide tak o „sporné územie“. Španielsko vznieslo výhradu, týkajúcu sa jeho práva na využívanie zdrojov na kontinentálnom šelfe v okolí Špicbergov na základe Špicberskej dohody z roku 1920 (na túto problematiku má Nórsko iný názor), táto výhrada sa však netýkala priamo práce Komisie.⁹² Nóri v čase podania predpokladali, že ich nárok sa bude prekrývať s nárokmi Dánska, Islandu a Ruskej federácie.⁹³ Taktiež existovali neuzavreté delimitačné spory so susednými štátmi.

Komisii odprezentoval nórsky nárok Rolf Einar Fife z Ministerstva zahraničných vecí Nórska. S prípravou na podanie Nórsku pomáhal vtedajší člen Komisie Harald Brekke.⁹⁴ Rolf Fife tiež poznamenal, že na zbere údajov spolupracovalo Nórsko s okolitými štátmi.

Na bližšie preskúmanie nórskeho podania bola zriadená subkomisia, ktorej predsedom sa stal Philip Symonds. Jej práca začala počas 19. zasadnutia Komisie, od 9. do 13. apríla 2007. V priebehu 19. zasadnutia sa subkomisia stretla šesťkrát a trikrát sa stretla s predstaviteľmi nórskej delegácie, ktorí dodatočne prezentovali nórsky nárok a odpovedali na otázky. Na základe vlastnej analýzy sa subkomisia neskôr uzniesla, že bude pokračovať

⁸⁸ Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Denmark). 2007.

⁸⁹ Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Iceland). 2007.

⁹⁰ Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Russian Federation). 2007.

⁹¹ Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Spain). 2007.

⁹² Note verbale dated 28 March 2007 referring to the note dated 3 March 2007 from Spain. 2007.

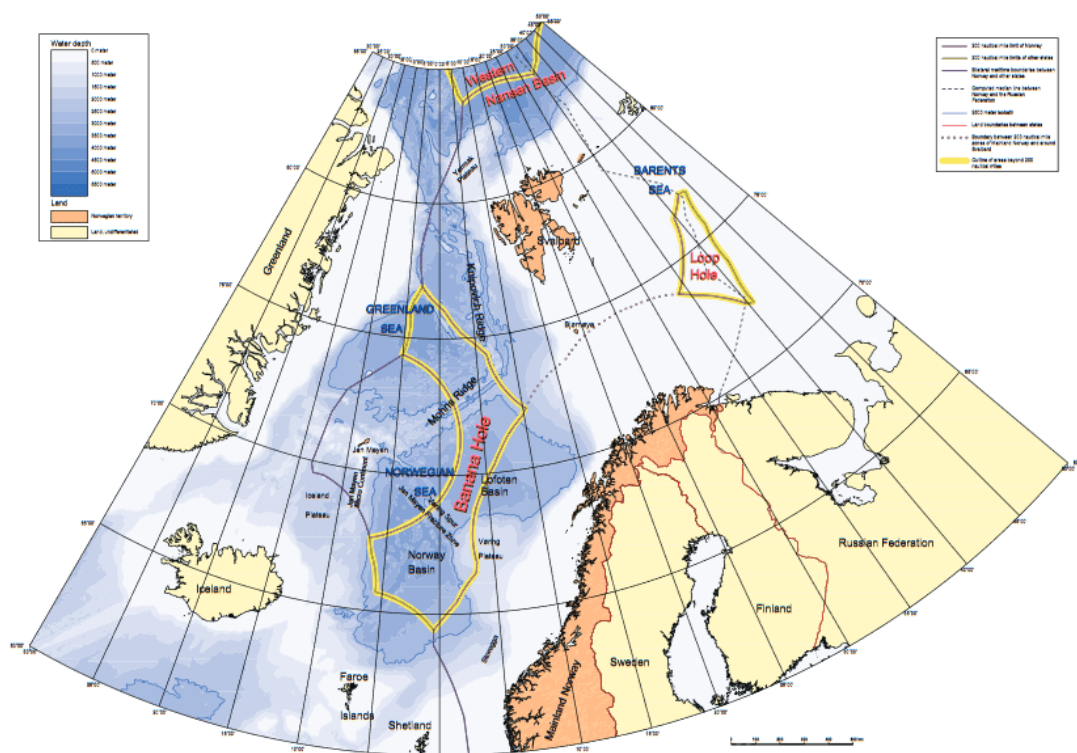
⁹³ Continental Shelf Submission of Norway in respect of areas in the Arctic Ocean, the Barents Sea and the Norwegian Sea: Executive Summary. 2006.

⁹⁴ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/54). 2007.

vo svojej práci aj počas 20. zasadnutia Komisie. Požiadala taktiež o spoluprácu experta v oblasti hydrografie.⁹⁵

V období medzi zasadnutiami Komisie pracovali členovia subkomisie na podaní individuálne a opätovne sa stretli mimo iného v obdobiach od 24. januára. do 1. februára (počas 20. zasadnutia), od 15. do 18. apríla (počas 21. zasadnutia) a od 4. do 12 septembra (počas 22. zasadnutia)⁹⁶

Obrázok 8: Nárok Nórska na kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne

Zdroj: *Continental Shelf Submission of Norway in respect of areas in the Arctic Ocean, the Barents Sea and the Norwegian Sea: Executive Summary. 2006.*

Nórsko sa v tomto podaní odvoláva na ustanovenia v odsek 1, 3 a 4 článku 76 Dohovoru a pri delineácii vonkajších hraníc kontinentálneho šelfu použilo Hedbergov aj Gardinerov vzorec. Vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu boli delineované pomocou pevných bodov spojených rovnými čiarami, nie dlhšími ako 60 námorných míľ, tak, ako je to ustanovené v článku 76, odseku 7 Dohovoru.

⁹⁵ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/54). 2007.

⁹⁶ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/54). 2007.

Z geologického a geomorfologického hľadiska sú podľa Nórska kontinentálne okraje Severovýchodnej atlantickej panvy a Eurázijskej panvy súčasťou rovnakého súvislého kontinentálneho okraja – Eurázijského kontinentálneho okraja. Tento okraj zahŕňa oblasti šelfu a svahu, ktoré oddeľujú pozemné oblasti od podmorských plošín Severovýchodného Atlantiku a Severného ľadového oceánu, a pozdĺž ktorého sa nachádzajú pobrežia rôznych európskych štátov.

Nórsko ďalej tvrdilo, že časti kontinentálneho okraja v oblastiach uvedených vyššie, ktoré by mali na základe tohto podania prislúchať Nórsku sú situované severne od Islandsko-faerského chrbta. Z geologického hľadiska má daný kontinentálny okraj v týchto oblastiach dve časti.

Najväčšia časť je súčasťou Eurázijského kontinentálneho okraja ako je to popísané vyššie. Skladá sa z kontinentálneho okraja priľahlého k pevninskému Nórsku a k súostroviu Špicberg a pokračuje od Severného mora na juhu cez Nórske a Grónske more do Eurázijskej panvy v Severnom ľadovom oceáne na severe. Z hľadiska morfológie a geológie je kontinuálny po celej svojej dĺžke.

Druhou časťou je kontinentálny okraj v okolí ostrova Jan Mayen, ktorý sa nachádza v strede Severovýchodného Atlantiku. Ostrov Jan Mayen je z hľadiska geológie špeciálny prípad, keďže je súčasťou svojho vlastného kontinentu. V priebehu času bol tento mikrokontinent oddelený od amerického a eurázijského kontinentu pohybom morského dna. Má všetky morfológické prvky charakteristické pre kontinent, ako sú napríklad suchozemská oblasť a kontinentálny okraj skladajúci sa zo šelfu, svahu a vyvýšeniny. Východný kontinentálny svah mikrokontinentu Jan Mayen je morfológickým pokračovaním kontinentálneho svahu pevninského Nórska⁹⁷

Dňa 13. marca 2009 odovzdala ustanovená subkomisia Komisia odporúčania vzťahujúce sa k nórskej podaniu a 23. marca ich Komisia odprezentovala. Dňa 27. marca prijala konsenzom „*Odporúčanie Komisie pre hranice kontinentálneho šelfu k podaniu Nórska týkajúcemu sa oblastí v Severnom ľadovom oceáne, Barentsovom mori a Nórskom mori z 27. novembra 2006*“.⁹⁸

V súvislosti s oblasťou *Loop Hole* [obrázok 8], Komisia uznala, že nórske podanie spĺňa požiadavky na podanie na rozšírenie kontinentálneho šelfu za hranicu 200 námorných

⁹⁷ Continental Shelf Submission of Norway in respect of areas in the Arctic Ocean, the Barents Sea and the Norwegian Sea: Executive Summary. 2006.

⁹⁸ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/62). 2009.

míľ od základnej línie v súlade s článkom 76, odsekom 8 a článkom 4 prílohy č. 2 Dohovoru. Na delimitáciu rozsahu rozšíreného kontinentálneho šelfu medzi Nórskom a Ruskou federáciou tak zostáva len bilaterálna dohoda. Komisia odporučila Nórsku pokračovať v delimitácii šelfu v *Loop Hole* prostredníctvom dohody s Ruskom s dôvetkom, že oba štáty zdieľajú nárok na morské dno a podložie nachádzajúce sa v danej časti Barentsovho mora ako na prirodzené predĺženie ich pevninského územia.

V súvislosti so západnou časťou Nansenovej kotliny [obrázok 8], Komisia potvrdila, že pevné body uvedené v podaní spĺňajú požiadavky článku 76 Dohovoru a kapitoly 5 rokovacieho poriadku. Komisia odporučila Nórsku, aby na určenie vonkajšieho okraja kontinentálneho šelfu v západnej časti Nansenovej kotliny práve dané pevné body.

Čo sa týka *Banana Hole* [obrázok 8], Komisia sa uzniesla, že pevné body uvedené v podaní spĺňajú požiadavky článku 76 Dohovoru a kapitoly 5 rokovacieho poriadku. Komisia odporučila Nórsku, aby na určenie vonkajšieho okraja kontinentálneho šelfu v oblasti *Banana Hole* práve dané pevné body.

V súlade s článkom 6, odsekom 3 druhej prílohy Dohovoru bolo odporúčanie odovzdané Nórsku a Generálnemu tajomníkovi. Nórsko sa stalo prvou krajinou, ktorej boli potvrdené nároky na kontinentálny šelf v Arktíde. Kontinentálny šelf Nórska má rozlohu 235 000 km² (tri štvrtiny pevninskej rozlohy Nórska) a nachádza sa severne od súostrovia Špicbergu. Pôvodná rozloha šelfu uvádzaná v návrhu predloženom Komisii dosahovala rozlohu 250 000 km².⁹⁹ Nórsko nevylúčilo ďalšie podania v budúcnosti.

3.3 Dánsko

Dánske kráľovstvo je arktický štát, pretože jeho súčasťou je aj Grónsko. Dánsko podpísalo Dohovor v roku 1982, ratifikovalo 16. novembra 2004 a dohovor preň vstúpil do platnosti 16. decembra 2004. Od roku 2006 bolo spustených 6 veľkých projektov zameraných na získavanie dát severne od Grónska, väčšina v spolupráci s Kanadou a Švédskom.¹⁰⁰

⁹⁹ NILSEN, Thomas. Limits of Norway's Arctic seabed agreed. In: Barents Observer. 16. 04. 2009.

¹⁰⁰ BENTZEN, Naja – HALL, Marc. Arctic continental shelf claims. Európska únia, 2017, s. 4

3.3.1 Podanie týkajúce sa oblasti južne od Grónska

Dňa 14. júna 2012 podalo Dánsko spoločne s vládou Grónska Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu čiastočné podanie týkajúce sa oblasti južne od Grónska.¹⁰¹ K návrhu sa vyjadrila Kanada¹⁰² a Island¹⁰³. Ani jeden štát nenamietal posúdenie podania, pričom Kanada vzala na vedomie možné prekrytie nároku Dánska s vlastným nárokom podaným neskôr.¹⁰⁴

Prezentácia Dánskeho nároku sa konala 17. augusta 2016. Dánsku s jeho podaním pomáhali vtedajší členovia Komisie Philip Symonds a Harald Brekke. Subkomisia na podrobné preskúmanie daného podania zatiaľ nebola zriadená.

Južný kontinentálny okraj Grónska siaha od pevninskej časti Grónska až po Irmingerovo more na východe, cez Eirikov chrbát na juhu a k Labradorskému moru na západe. Kontinentálny rozpad nastal pozdĺž dvoch podmorských ôs. Tento rozpad nastal približne pred 56 miliónmi rokov, keď sa začal formovať severovýchodný Atlantický oceán.

V najsevernejšej časti Labradorského mora je kontinentálny okraj sopečného pôvodu. Sopečná aktivita v tejto oblasti viedla k vzniku Eirikovho chrbta. Stredná časť chrbta bola vytvorená čadičmi a neskôr hrebeň klesol pod hladinu mora.

Dánsko podalo návrh v súlade s odsekmi 4 a 5 článku 76 Dohovoru a na delineaáciu používa Hedbergov aj Gardinerov vzorec. V súlade s odsekom 7 článku 76 Dohovoru boli vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu delineované pomocou pevných bodov, ktoré boli spojené rovnými čiarami, nie dlhšími ako 60 námorných míľ.¹⁰⁵

Vonkajšie hranice navrhovaného predĺženia kontinentálneho šelfu sú na juhozápade totožné s vonkajšou hranicou kontinentálneho šelfu Kanady v dĺžke 200 námorných míľ od základnej línie a na východe s vonkajšou hranicou kontinentálneho šelfu Grónska s dĺžkou 200 námorných míľ od základnej línie [obrázok 9].¹⁰⁶

¹⁰¹ Receipt of the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf. 2012.

¹⁰² Communications received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Canada). 2012.

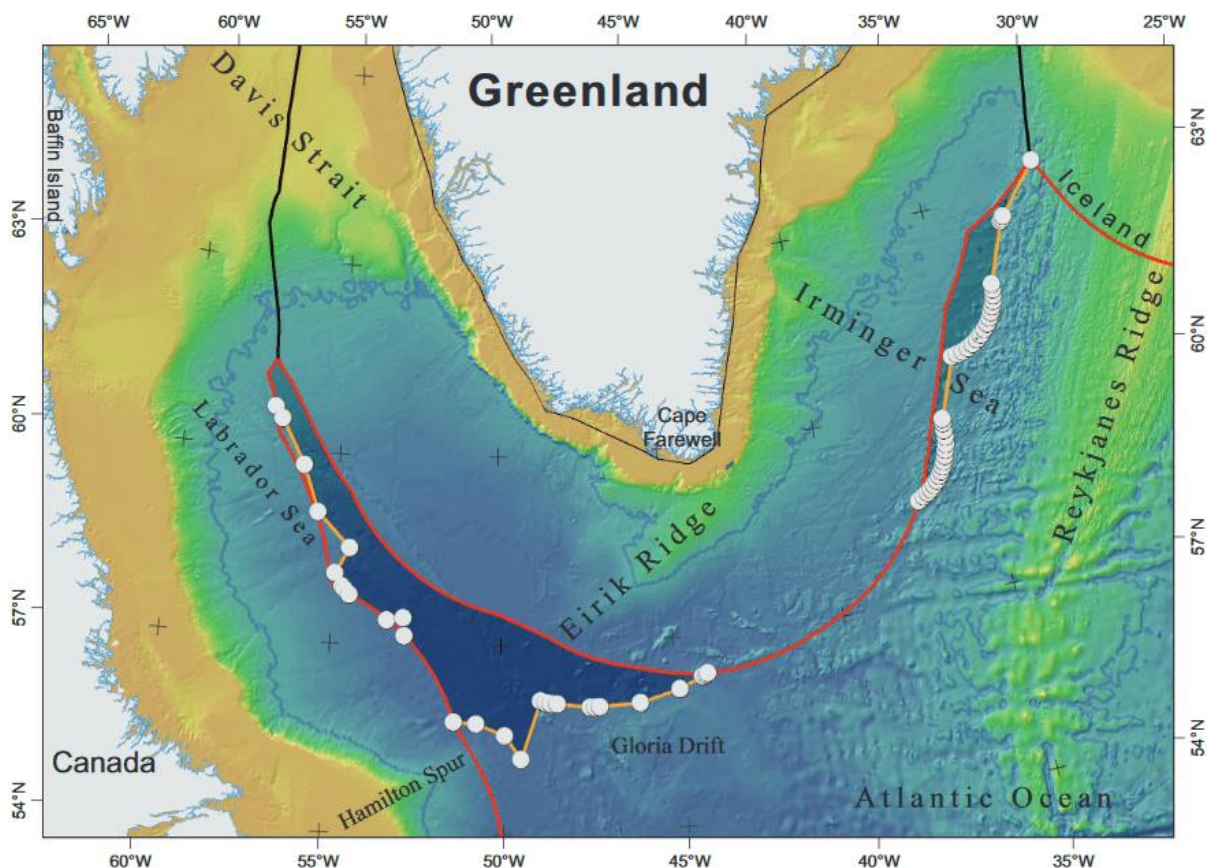
¹⁰³ Communications received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Iceland). 2013.

¹⁰⁴ Communications received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Canada). 2012.

¹⁰⁵ The Southern Continental Shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2012.

¹⁰⁶ The Southern continental shelf of Greenland : partial submission of the government of the Kingdom of Denmark together with the government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2012.

Obrázok 9: Nárok Dánska na kontinentálny šelf južne od Grónska

Zdroj: The Southern continental shelf of Greenland : partial submission of the government of the Kingdom of Denmark together with the government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2012.

3.3.2 Podanie týkajúce sa oblasti severovýchodne od Grónska

Dňa 26. novembra 2013 podalo Dánsko spoločne s vládou Grónska Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu čiastočné podanie týkajúce sa oblasti severovýchodne od Grónska. K návrhu sa vyjadrilo Nórsko.¹⁰⁷ Nórsko súhlasilo s prejednaním daného nároku v Komisii avšak s výhradou, že ide o „sporné územie“¹⁰⁸.

Prezentácia Dánskeho nároku sa konala 17. augusta 2016. Dánsku s jeho podaním pomáhal bývalý člen Komisie Philip Symonds, vtedajší člen Walter Roest a súčasný člen Martin Heinesen. Subkomisia na podrobné preskúmanie daného podania zatiaľ nebola zriadená.

¹⁰⁷ Communication received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Norway). 2014.

¹⁰⁸ Communication received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Norway). 2014.

Severovýchodný kontinentálny okraj Grónska je pasívny kontinentálny okraj, ktorý sa tiahne približne 1 300 km od 70° severnej šírky až po 82° severnej šírky. Šírka kontinentálneho šelfu sa rôzni – od 60 km v južnej časti až po 300 km v centrálnej časti. Okraj obsahuje viacero štrukturálnych trhlín spôsobených kolapsom pohoria v období devónu.

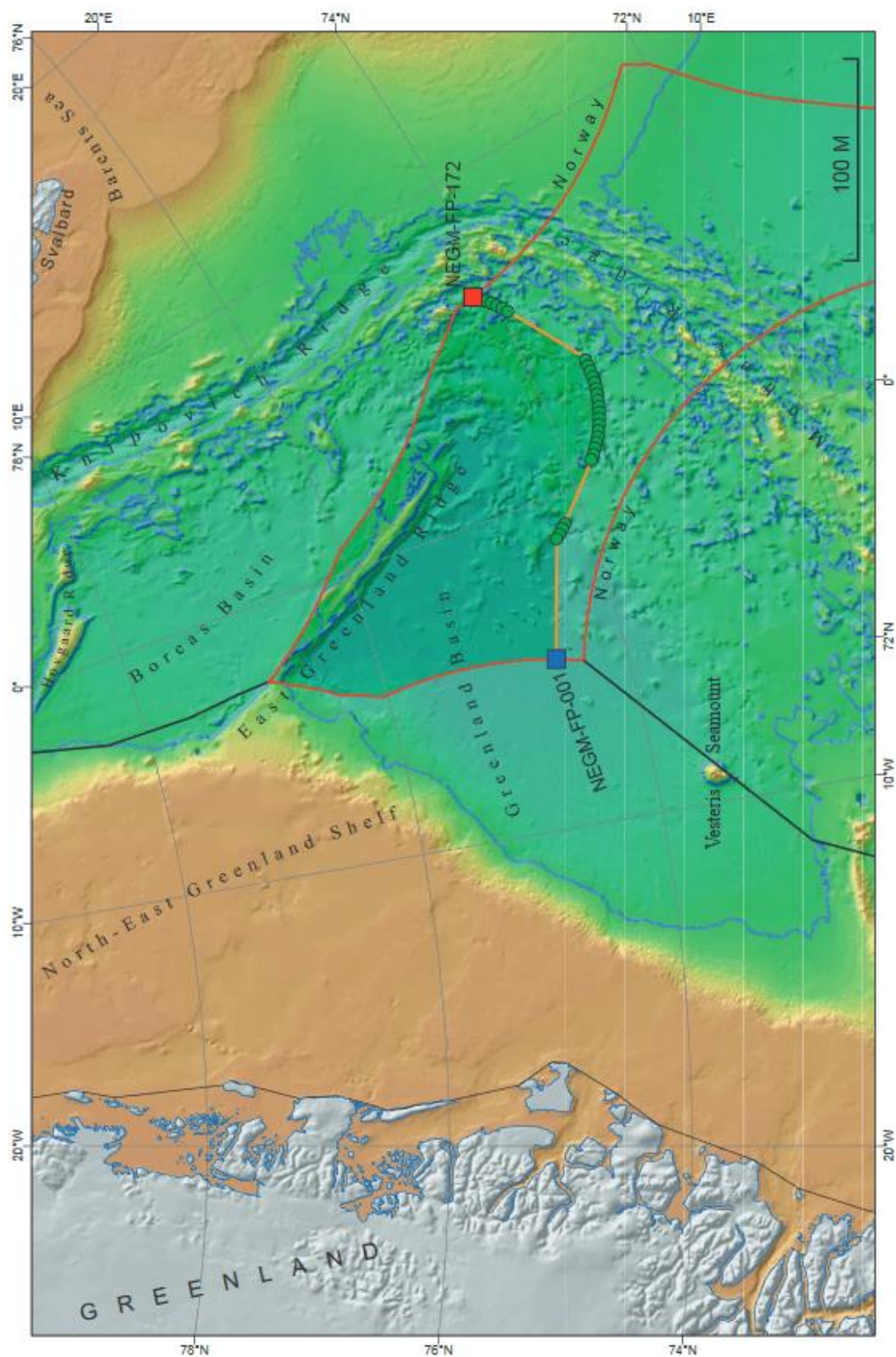
Dánsko podalo návrh v súlade s odsekmi 4 a 5 článku 76 Dohovoru a na delineáciu používa Hedbergov aj Gardinerov vzorec. V súlade s odsekom 7 článku 76 Dohovoru boli vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu delineované pomocou pevných bodov, ktoré boli spojené rovnými čiarami, nie dlhšími ako 60 námorných míľ. Vonkajšie hranice navrhovaného predĺženia kontinentálneho šelfu sú na západe totožné s vonkajšou hranicou kontinentálneho šelfu Grónska v dĺžke 200 námorných míľ od základnej línie a na východe s vonkajšou hranicou kontinentálneho šelfu Nórska s dĺžkou 200 námorných míľ od základnej línie [obrázok 10].¹⁰⁹

V súvislosti s delimitáciou kontinentálneho šelfu nachádzajúceho sa severovýchodne od Grónska ostáva ešte jedna nevyriešená otázka. Túto otázku je potrebné riešiť s ohľadom na článok 76 odsek 10 a článok 9 druhej prílohy Dohovoru v súlade s rokovacím poriadkom Komisie. Vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu Grónska sa prelínajú s vonkajšími hranicami kontinentálneho šelfu Nórska. Dňa 20. februára 2006 podpísalo Dánsko spoločne s vládou Grónska a Nórsko dohodu o delimitácii kontinentálneho šelfu a zón rybolovu v oblasti medzi Grónskom a Špicbergmi. Táto dohoda vstúpila v platnosť 2. júna 2006. V preambule tejto dohody zúčastnené strany svoj úmysel vrátiť sa k vymedzeniu kontinentálneho šelfu za hranicu 200 námorných míľ. Dánsko a Nórsko sa pri vyjadrovaní sa k vzájomným podaniam dohodli, že nebudú namietat' prípadné posúdenie nároku Komisiou pre hranice kontinentálneho šelfu. Konečná delimitácia bude určená v dvojstrannej dohode.¹¹⁰

¹⁰⁹ The North-Eastern Continental Shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2013.

¹¹⁰ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/95). 2016.

Obrázok 10: Nárok Dánska na kontinentálny šelf severovýchodne od Grónska

Zdroj: *The North-Eastern Continental Shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2013.*

3.3.3 Podanie týkajúce sa oblasti severne od Grónska

Dňa 15. decembra 2014 podala vláda Dánska v spolupráci s vládou Grónska čiastočný návrh na vymedzenie vonkajšieho okraja kontinentálneho šelfu v Severnom ľadovom oceáne. Táto oblasť zahŕňa približne 895 541 km² za oblasťou 200 námorných míľ od pobrežia Grónska.¹¹¹ Dánsko investovalo do zberu a spracovania dát na podporu svojho nároku približne 44 miliónov eur.¹¹² K podaniu sa vyjadrilo Nórsko¹¹³, Kanada¹¹⁴, Rusko¹¹⁵ a Spojené štáty americké¹¹⁶. Dané štáty nenamietali posúdenie podania, pričom Nórsko poznamenalo, že sa jedná o „*sporné územie*“¹¹⁷. Dánsky nárok sa prekrýva s nárokom Nórska, Ruska a Kanady.

Dánske podanie bolo Komisii odprezentované 18. augusta 2016. Dánsku s prípravou návrhu pomáhal bývalí členovia Komisie Harald Brekke a Philip Symonds a súčasný člen Komisie Martin Heinesen. Subkomisia na podrobné preskúmanie daného podania zatiaľ nebola zriadená.

V súlade s odsekom 7 článku 76 Dohovoru boli vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu delineované pomocou pevných bodov určených podľa Hedbergovho aj Gardinerovho vzorca, ktoré boli spojené rovnými čiarami, nie dlhšími ako 60 námorných míľ [obrázok 11].¹¹⁸

Severný kontinentálny okraj Grónska je komplexná oblasť, ktorá bola ovplyvnená zrútením a rozmachom podmorských pohorí a značnou sopečnou činnosťou. Táto geologická evolúcia vyústila v rôzne výšky morského dna, napríklad v Lomonosovov či Alfa-Mendelejev chrbát, ktoré sú morfológickým pokračovaním Grónska a tvoria tak integrálnu časť severného kontinentálneho okraja Grónska. Šelf sa smerom na východ zužuje a neskôr prechádza do okraja medzi severovýchodným Grónskom a Špicbergami.

¹¹¹ A76.dk Denmark and Greenland will today file a submission regarding the continental shelf north of Greenland . 2014.

¹¹² PETTERSEN, Trude. Denmark claims North Pole. In: Barents Observer. 15. 12. 2014.

¹¹³ Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Norway). 2014.

¹¹⁴ Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Canada). 2014.

¹¹⁵ Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Russian Federation). 2015.

¹¹⁶ Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (United States). 2015

¹¹⁷ Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Norway). 2014.

¹¹⁸ The Northern continental shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2014.

Smerom na východ sa šelf rozširuje smerom do Lincolnovho mora a tvorí Lincolnov šelf, ktorý prechádza do Lomonosovovho chrbta. V týchto miestach má Lomonosov chrbát tvar plytkej plošiny, nazvanej Plošina Lomonosovovho chrbta (*Lomonosov Ridge Plateau*). Na sever od Grónska prechádza vyvýšenina Morris Jesup do Amundsenovej panvy.¹¹⁹

Lomonosovov chrbát je súčasťou kontinentálnej kôry, ktorý sa v Severnom ľadovom oceáne delí na dve hlavné panvy – Eurázijskú a Americko-ázijskú. Morské dno má podobnú hĺbku ešte ďalších takmer 1 800 km naprieč celým Severným ľadovým oceánom – od Lincolnovho šelfu až po východosibírsky šelf. Je široký od 45 do 200 km, väčšinou bez ostrých hrebeňov, ktoré sú mierne zahnuté. Výškovo stúpa z hĺbok 4 200 m pod morom až po relatívne plytkú úroveň 400 metrov pod morskou hladinou. Táto plytká časť sa nachádza práve pri Grónsku.¹²⁰

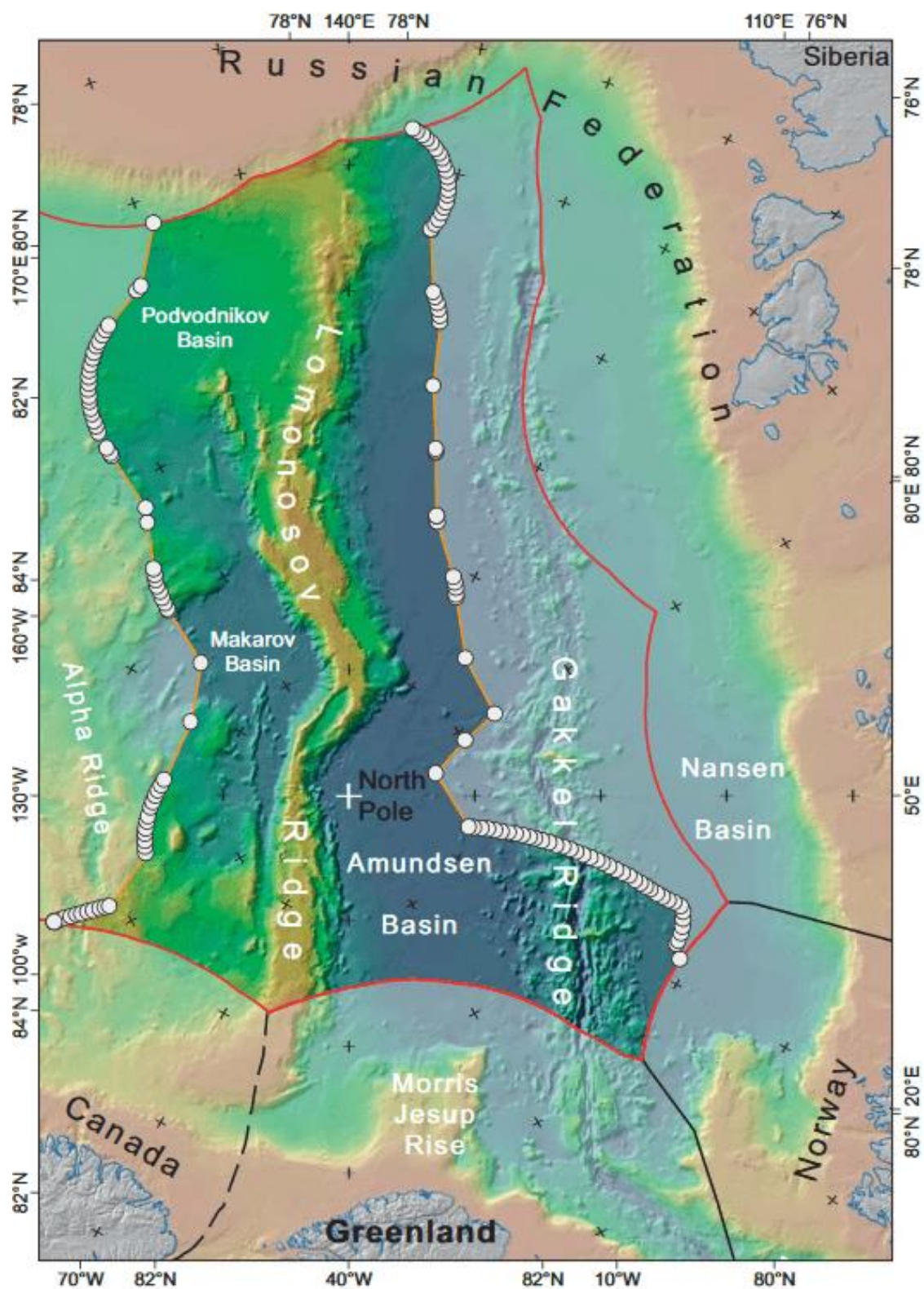
Dánsky nárok sa prekrýva s nárokom Kanady, ktorá ho vzniesla neskôr. Pri príprave Dánskeho podania spolu tieto krajiny intenzívne komunikovali. Už z týchto konzultácií vyplynulo, že ich nárok sa bude v budúcnosti prekrývať. V tejto veci aj naďalej prebiehajú spoločné rozhovory.¹²¹

¹¹⁹ The Northern continental shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2014.

¹²⁰ The Northern continental shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2014.

¹²¹ Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/95). 2016.

Obrázok 11: Nárok Dánska na kontinentálny šelf severne od Grónska

Zdroj: *The Northern continental shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary. 2014.*

3.4 Kanada

Aj keď sa v polovici 90. rokov vykonávali určité prípravné práce, príprava čiastočného podania začala až potom, ako sa Kanada stala zmluvnou stranou Dohovoru v roku 2003. V Severnom ľadovom oceáne čelila pri zbere údajov náročným podmienkam, keďže mnoho oblastí je pokrytých ľadom a tieto neboli v minulosti skúmané. Niekoľko kanadských programov na získavanie údajov sa vykonávalo v rámci medzinárodnej spolupráce, najmä so Spojenými štátmi americkými, Dánskom, Švédskom a Nemeckom. Zber údajov začal v roku 2006 a bol ukončený v roku 2016. Kvôli trvalému zamrznutiu určitej časti oceánu, počasiu a nižšiemu množstvu slnečného žiarenia bol čas na skúmanie veľmi obmedzený.¹²²

Kanada pracovala na zhromažďovaní vedeckých údajov, napríklad prostredníctvom spoločnej expedície so Švédskom v roku 2016. Po rokoch odkladania a politických rokovaní Kanada predložila komisii svoj konečný nárok na kontinentálny šelf v Arktíde, ktorý zahŕňa aj severný pól. Stala sa tak treťou krajinou, ktorá si severný pól nárokuje. Predpokladalo sa, že Kanada vznesie svoj nárok už v roku 2014 a tento nebude zahŕňať severný pól.¹²³

Dňa 23. mája 2019 predložila čiastočné podanie na rozšírenie kontinentálneho šelfu v Severnom ľadovom oceáne Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu. Predložený nárok sa skladá z 2 100 strán vedeckých podkladov. K danej žiadosti sa vyjadrili Spojené štáty americké¹²⁴ a Dánsko¹²⁵. Dané štáty nenamietali posúdenie podania. S podaním Kanade pomáhali bývalí členovia Komisie Harald Brekke a Richard Haworth a súčasný člen Komisie David Mosher.

Kanada načrtla svoj kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne v súlade s článkom 76 Dohovoru a s vedeckými a technickými postupmi Komisie. Pri vymedzení vonkajších hraníc kontinentálneho okraja použila Kanada Hedbergov a Gardinerov vzorec a taktiež limit izobaty 2 500 m. V súlade s odsekom 7 článku 76 bol vonkajší okraj delineovaný pomocou pevných bodov spojených rovnými čiarami, ktoré nepresiahli dĺžku 60 námorných míľ. Kontinentálny okraj Kanady je súčasť morfológicky súvislého kontinentálneho okraja, ktorý zahŕňa rôzne výšky dna. Medzi tieto patrí Stredoarktická

¹²² Partial Submission of Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf regarding its continental shelf in the Arctic Ocean: Executive Summary. 2019. s. 5

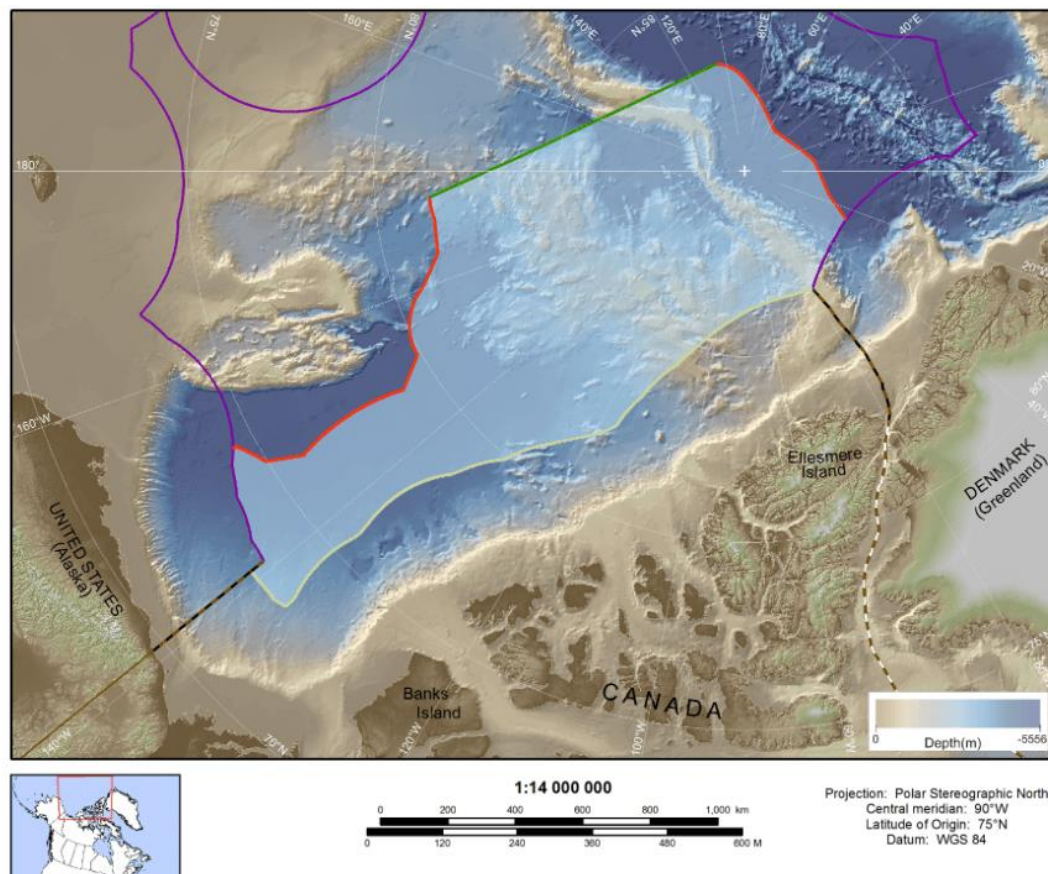
¹²³ CBC. Canada makes competing claim to North Pole against Russia, Denmark. 2019.

¹²⁴ Communication received with regard to the partial submission made by Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (USA). 2019.

¹²⁵ Communication received with regard to the partial submission made by Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Denmark). 2019.

plošina (*Central Arctic Plateau*), ktorá tvorí ponorené predĺženie kanadskej pevniny [obrázok 12].¹²⁶

Obrázok 12: Nárok Kanady na kontinentálny šelf v Severnom ľadovom oceáne

Zdroj: Partial Submission of Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf regarding its continental shelf in the Arctic Ocean: Executive Summary. 2019.

Vonkajšie hranice kontinentálneho šelfu Kanady v Severnom ľadovom oceáne vymedzené v súlade s článkom 76 odsek 7 zahŕňajú dva segmenty: jeden ležiaci v Kanadskej kotline a druhý ležiaci v Amundsenovej kotline. Tieto dva segmenty spája rovná čiara, ktorá určuje vonkajšie hranice tohto čiastočného podania. Rovná čiara leží výhradne v kontinentálnom okraji Kanady a je obmedzená v súlade s článkom 76 odsek 5. Kanada nevzniesla nárok na kontinentálny šelf za touto hranicou [obrázok 12].¹²⁷

¹²⁶ Partial Submission of Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf regarding its continental shelf in the Arctic Ocean: Executive Summary. 2019. s. 7

¹²⁷ Partial Submission of Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf regarding its continental shelf in the Arctic Ocean: Executive Summary. 2019. s. 7

Zabezpečenie medzinárodného uznania nárokov Kanady na kontinentálny šelf je oficiálnou prioritou krajiny.¹²⁸Svojou zahraničnou politikou dáva Kanada najavo, že Arktída je podstatnou súčasťou národnej identity a je neoddeliteľnou súčasťou Kanadskej histórie, kultúry a duše.¹²⁹

K podaniu Kanady Komisia zatiaľ nevydala odporúčanie.

3.5 Spojené štáty americké

Spojené štáty americké neratifikovali Dohovor o morskom práve a nemajú preto vytýčený časový horizont, v ktorom by museli predniesť svoj nárok na prípadné predĺženie kontinentálneho šelfu. Dohodu o implementácii síce podpísali v roku 1994 a v súčasnosti uznávajú Dohovor ako kodifikáciu medzinárodného obyčajového práva a v praxi dodržiavajú jeho ustanovenia (okrem spornej časti XI), samotný Dohovor nikdy ratifikovali.

Dohovor je v USA spornou témou už od čias prezidenta Reagana.¹³⁰ Reagan vydal 10. marca 1983 Vyhlásenie o politike Spojených štátov v oblasti oceánov (*United States Oceans Policy Statement*), ktorá dokumentuje názor USA, že Dohovor predstavuje medzinárodnú obyčaj a komplexný právny rámec týkajúci sa spoločného využívania svetových oceánov.

Ratifikáciou by Spojené štáty získali hlas v orgánoch, ktoré boli založené Dohovorom o morskom práve, ako sú Medzinárodný tribunál pre morské právo, Komisia pre hranice kontinentálneho šelfu a Medzinárodná organizácia pre morské dno. Douglas Burnett, poradca Medzinárodnej komisie pre ochranu káblov (*International Cable Protection Committee*) na stretnutí Americkej spoločnosti pre medzinárodné právo (*American Society of International Law*) povedal, že v súčasnosti sú americké telekomunikačné spoločnosti odkázané na pomoc spoločností z iných štátov ak chcú na pôde Komisie pre hranice kontinentálneho šelfu vyjadriť svoje názory v sporoch ohľadom neprimeraných zásahov pobrežných štátov do slobody ukladania podmorských káblov. Pristúpením k tomuto Dohovoru by si Spojené štáty americké taktiež zabezpečili väčšiu mobilitu námorných síl či získali výsostné práva k ďalším územiám a ich prírodnému bohatstvu.¹³¹

¹²⁸ Canada's Extended Continental Shelf Program. 2011.

¹²⁹ BENTZEN, Naja – HALL, Marc. Arctic continental shelf claims. 2017.

¹³⁰ BREAKING DEFENSELaw Of The Sea: US In, China Out? Dems Push Ratification. 2016.

¹³¹ National Security Presidential Directive and Homeland Security Presidential Directive NSPD-66 / HSPD-25. 2009.

Okrem toho Dohovor odráža súčasnú politiku USA týkajúcu sa riadenia, ochrany a využívania morských zdrojov. Napríklad ako zmluvná strana Dohovoru by Spojené štáty mohli efektívnejšie uplatňovať svoje vedúce postavenie pri správe vyčerpaných zásob rýb, ktoré migrujú cez námorné zóny a šíre more. Organizácie ako Svetový fond na ochranu prírody a Obchodná komora USA podporujú pristúpenie USA k Dohovoru. Podľa Johna Nortona Moora, riaditeľa Centra pre morské právo na Univerzite vo Virginii, by boli náklady na dodržiavanie týchto predpisov zanedbateľné, najmä keď USA už Dohovor de facto dodržujú a ako protihodnotu získajú možnosť ovplyvňovať medzinárodný vývoj v morskom práve.¹³²

Zatiaľ čo oponenti ratifikácie tvrdia, že dohoda narúša vojenské a spravodajské aktivity USA, čoraz častejšie sa objavujú požiadavky na ratifikáciu.¹³³ Prezidentské nariadenie z roku 2009 volá po zvýšenej pozornosti pre daný región. V dokumente je uvedené, že Senát by mal schváliť pristúpenie Spojených štátov k danému Dohovoru, aby tak ochránil americké záujmy. Podobne Správa o politike v Arktíde zdôrazňuje urýchlenú ratifikáciu Dohovoru a zvýšenú spoluprácu medzi arktickými štátmi z dôvodu zvýšených aktivít Ruska v tejto oblasti.¹³⁴

¹³² ALMOND, Roncevert Ganan. U.S. Ratification of the Law of the Sea Convention: Measuring the *raison d'État* in the Trump era. 2017.

¹³³ MIRASOLA, Christopher. Why the US Should Ratify UNCLOS: A View from the South and East China Seas. 2015.

¹³⁴ INTERNATIONAL SECURITY ADVISORY BOARD. Report on Arctic Policy. 2016

Záver

Hlavným cieľom záverečnej práce bola komplexná analýza nárokov jednotlivých arktických štátov na kontinentálny šelf. Práca sa zameriavala aj na samotnú problematiku delimitácie a delineácie kontinentálneho šelfu s ohľadom na oblasť Arktídy a na dokumenty a orgány, ktoré sa danou problematikou zaoberajú. Pre splnenie nášho cieľa bolo nutné vymedziť Arktídu, charakterizovať kontinentálny šelf z vedeckého a právneho hľadiska, priblížiť organizácie, v rámci ktorých arktické štáty spolupracujú či predstaviť samotnú Komisiu pre hranice kontinentálneho šelfu.

Oblasť Arktídy je posledným regiónom, ktorého status nie je upravený medzinárodným právom. Keďže tvorí Arktídu z veľkej časti oceán a moria, je na ňu možné použiť ustanovenia Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve z roku 1982. Tento Dohovor mimo iného umožňuje pobrežným štátom, aby si do 10 rokov od ratifikácie tohto Dohovoru mohli podať návrh na rozšírenie svojho kontinentálneho šelfu za hranicu 200 námorných míľ od základnej línie, maximálne však do šírky 350 námorných míľ. Toto obmedzenie sa však netýka podmorských vyvýšení. Napríklad Rusko tento fakt využilo vo svojom podaní keď tvrdilo, že Lomonosovov a Alfa-Mendeleejevov chrbát nie sú oceánske chrbty či podmorské hrebene, ale iba podmorské vyvýšeniny. V takomto prípade by sa uplatňovalo kritérium na základe izobaty 2 500 m. Posudzovanie daných požiadaviek pobrežných štátov Komisiou pre hranice kontinentálneho šelfu ale trvá roky a je technicky a finančne veľmi náročné. Jedným z dôvodov je aj personálna poddimenzovanosť Komisie. Ďalším problémom je, že nie všetky arktické štáty tento Dohovor ratifikovali. Spojené štáty americké sa však týmto Dohovorom *de facto* riadia aj bez ratifikácie. To im však nedáva miesto v organizáciách ustanovených týmto Dohovorom, napríklad ani v už spomenutej Komisii pre hranice kontinentálneho šelfu. Ostatné štyri arktické štáty už svoje podanie Komisii doručili, Komisia zatiaľ vydala odporúčanie len k podaniu Nórska. Samotné odporúčanie Komisie však ešte neznamená, že daný pobrežný štát si môže svoj kontinentálny šelf presne podľa tohto odporúčania aj delimitovať. Kontinentálne šelfy musia byť delimitované na základe rokovaní medzi pobrežnými štátmi a prostredníctvom bilaterálnych zmlúv. Treba podotknúť, že štáty dodržiujú tento postup stanovený Dohovorom a nesnažia sa svoje nároky presadzovať vojenskou silou.

Arktické štáty spolupracujú vo viacerých medzinárodných organizáciách. Napríklad v Barentsovej euro-arktiskej rade, Barentsovej regionálnej rade, Severskej rade či Arktickej

rade. Práve Arktická rada má v tejto oblasti veľký vplyv, keďže je schopná riadiť priority arktických štátov a vydávať autoritatívne správy.

Geopolitický význam Arktídy sa bude postupom času zvyšovať. Klimatické zmeny a technologický vývoj nabádajú arktické štáty k presadzovaniu si vlastných nárokov na toto územie. Záujem o nerastné suroviny však neprejavujú iba pobrežné štáty Arktídy, ale aj nearktické štáty ako napr. Čína. Tie sa prostredníctvom pobrežných štátov snažia podieľať na ťažbe týchto surovín najmä poskytovaním know-how, kapitálu či súprav na ťažbu. Arktické štáty sa však snažia zachovať *status quo* a bojovať proti vplyvu mimoarktických štátov v Arktíde. Urobili tak napríklad v Ilulissatskej deklarácii, kde vyjadrili podporu Dohovoru o morskom práve, čím nepriamo podporili zachovanie svojich územných nárokov a zablokovanie internacionalizácie oblasti.

V budúcnosti sa teda ukáže, či štáty zotrvajú pri doterajšom právnom režime, ktorý je spájaný najmä morským právom a právom týkajúcim sa životného prostredia alebo vytvoria úplne nový právny režim ako je to v iných častiach sveta, napríklad v Antarktíde.

Zoznam použitej literatúry

1. Monografie a knižné publikácie

AMAP, *Arctic Pollution Issues (Chapter 2)* [online]. 1998. s. 9-23. ISBN 82-7655-061-4.

Dostupné na: <https://iwlearn.net/resolveuid/8cadd5d54ebc07ac3aa15549e8d4045>

BREKKE, Harald. *Setting Maritime Limits and Boundaries: Experiences from Norway* [online]. In: *The Law of the Seabed*. Brill, 2020, s. 85-103. ISBN 978-90-04-39155-0.

Dostupné na: <https://brill.com/view/book/edcoll/9789004391567/BP000016.xml>

BUSCH, Signe Veierud. *Establishing Continental Shelf Limits Beyond 200 Nautical Miles by the Coastal State: A Right of Involvement for Other States?* Brill, 2016, 468 s. ISBN 978-90-04-32624-8

Continental Shelf Submission of Norway in respect of areas in the Arctic Ocean, the Barents Sea and the Norwegian Sea: Executive Summary [online]. Oljedirektorat, 2006, 22 s. ISBN 82-7257-658-9.

Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/nor06/nor_exec_sum.pdf

DANMARK. NATIONALE GEOLOGISKE UNDERSØGELSER FOR DANMARK OG GRØNLAND. *The Northern continental shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary* [online]. Kodaň: Geological Survey of Denmark and Greenland (GEUS), Royal Danish Ministry of Climate, Energy and Building, 2014, 51 s. ISBN 978-87-7871-390-2. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/dnk2014_es.pdf

DANMARK. NATIONALE GEOLOGISKE UNDERSØGELSER FOR DANMARK OG GRØNLAND. *The Southern Continental Shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary* [online]. Kodaň: Geological Survey of Denmark and Greenland (GEUS), Royal Danish Ministry of Climate, Energy and Building, 2012, 27 s. ISBN 978-87-7871-337-7. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk61_12/DNK2012_EX_SUM_S_GREENLAND.pdf

DANMARK. NATIONALE GEOLOGISKE UNDERSØGELSER FOR DANMARK OG GRØNLAND. *The North-Eastern Continental Shelf of Greenland : partial submission of the Government of the Kingdom of Denmark together with the Government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary*. [online]. Kodaň: Geological Survey of Denmark and Greenland (GEUS), Royal Danish Ministry of Climate, Energy and Building, 2013. 23 s. ISBN 978-87-7871-368-1. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk68_13/DNK2013_ES.pdf

DANMARK. NATIONALE GEOLOGISKE UNDERSØGELSER FOR DANMARK OG GRØNLAND. *The Southern continental shelf of Greenland : partial submission of the government of the Kingdom of Denmark together with the government of Greenland to the Commission on the Limits of the Continental Shelf : executive summary*. [online]. Kodaň: Geological Survey of Denmark and Greenland (GEUS), Royal Danish Ministry of Climate, Energy and Building, 2012. 27 s. ISBN 978-87-7871-337-7. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk61_12/DNK2012_EX_SUM_S_GREENLAND.pdf

HUND, Andrew. *Antarctica and the Arctic Circle: A Geographic Encyclopedia of the Earth's Polar Regions*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2014, 848 s. ISBN 978-1-61069-392-9

JENSEN, Øystein. *The Commission on the Limits of the Continental Shelf: Law and Legitimacy*. Brill, 2014, 334 s. ISBN 978-90-04-27417-4

KLUČKA, Ján. *Medzinárodné právo verejné všeobecná a osobitná časť*. IURA Edition, 2011, 725 s. ISBN 978-80-8078-414-0

NORD, Douglas. *The Arctic Council: Governance within the Far North*. New York: Routledge, 2016, 124 s. ISBN 978-1-138-79920-2

Partial revised submission of the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf in respect of the continental shelf of the Russian Federation in the Arctic Ocean. [online]. 2015. 35 s. ISBN 978-5-8481-0191-1. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01_rev15/2015_08_03_Exec_Summary_English.pdf

Partial Submission of Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf regarding its continental shelf in the Arctic Ocean: Executive Summary (FR5-82/2019E-PDF) [online]. 2019. 45 s. Dostupné na:

https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/can1_84_2019/CDA_ARC_ES_EN_secured.pdf

TYNKKYNNEN, Veli-Pekka et al. *Russia's Far North: The Contested Energy Frontier*. New York: Routledge, 2018, 252 s. ISBN 978-1-138-30754-4.

2. Časopisy, zborníky, články, záverečné práce

HARAKAĽOVÁ, Dorota. Delimitácia kontinentálneho šelfu [online]. In: *ALMANACH: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava: EKONÓM, 2015, roč. 10, č. 4, s. 122–137. ISSN 1339-3502. Dostupné na: <https://sekarl.euba.sk/ar-leu/sk/csg/?repo=eurepo&key=52442124701>

HARAKAĽOVÁ, Dorota. Kontinentálny šelf: vedecká skutočnosť verus právna fikcia [online]. In: *Geografie*. 2019, roč. 124, č. 4, s. 455-478. ISSN 2751-421X. Dostupné na: https://geografie.cz/media/pdf/geo_2019124040455.pdf

HARAKAĽOVÁ, Dorota. *Právny režim polárnych oblastí a ekonomické aspekty ich využitia: dizertačná práca*. Školiteľ: Stanislav Mráz. Bratislava, 2016. 181 s.

HARAKAĽOVÁ, Dorota. Úloha Arktickej rady pri správe Arktídy. In: *Politologické fórum*. Trenčín: Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, 2019, roč. 8, č. 2, s. 65-78. ISSN 1338-6859

IŠTOK, Robert. Arktída v geopolitických a politickogeografických súvislostiach [online]. In: *Folia geographica 19*. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2012, roč. 54, č. 19, s. 93-109. ISSN 1336-6157. Dostupné na: http://www.foliageographica.sk/public/media/26611/Folia_geographica_2012_19_cela_komplet_a_obalka.pdf

JANKUV, Juraj. Právny režim Arktídy v kontexte relevantných noriem medzinárodného práva verejného [online]. In: *Societas et Iurisprudentia*, 2016, roč. 4, č. 4, s. 91-133. ISSN 1339-5467. Dostupné na: <http://sei.iuridica.truni.sk/archive/2016/04/SEI-2016-04-Studies-Jankuv-Juraj.pdf>

JOKELA, Juha. Arctic governance [online]. In: *Arctic security matters*. Paríž: EU Institute for Security Studies, 2015, č. 24, s. 35-42. ISBN 978-92-9198-362-9. Dostupné na: <https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Report%2024.pdf>

KUERSTEN, Andreas. The Arctic Five Versus the Arctic Council [online]. In: *Arctic Yearbook*. Akureyri: Arctic Portal, 2016, s. 389-395. ISSN 2298-2418. Dostupné na: https://arcticyearbook.com/images/yearbook/2016/Briefing_Notes/9.Kuersten.pdf

MICHALICA, Anton. *Medzinárodnoprávny režim polárnych oblastí: nové výzvy a dimenzie: dizertačná práca*. Školiteľ: Stanislav Mráz. Banská Bystrica, 2013. 110 s.

MIRASOLA, Christopher. Why the US Should Ratify UNCLOS: A View from the South and East China Seas [online]. In: *Harvard National Security Journal*. 15. 03. 2015. Dostupné na: <https://harvardnsj.org/2015/03/why-the-us-should-ratify-unclos-a-view-from-the-south-and-east-china-seas/>

ONDŘEJ, Jan. Aplikace Úmluvy OSN o mořském právu na Arktidu. In: *Právník*, 2014, s. 483-500.

3. Internetové zdroje

a76.dk Denmark and Greenland will today file a submission regarding the continental shelf north of Greenland [online]. 2014. Dostupné na: <https://a76.dk/cgi-bin/nyheder-m-m.cgi?id=1418619842&cgifunction=form>

ALMOND, Roncevert Ganan. *U.S. Ratification of the Law of the Sea Convention: Measuring the raison d'État in the Trump era*. [online]. 2017. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2017/05/u-s-ratification-of-the-law-of-the-sea-convention/>

ARCTIC COUNCIL. *Vision for the Arctic* [online]. Tromsø: Arctic Council Secretariat, 2013. Dostupné na: https://oaarchive.arctic-council.org/bitstream/handle/11374/287/MM08_Kiruna_Vision_for_the_Arctic_Final_for_matted%20%281%29.pdf

ARCTIC COUNCIL. *Arctic Council – About* [online]. Dostupné na: <https://arctic-council.org/en/about/>

Barentsova Euro-arktická rada. *About Us – Beac* [online]. Dostupné na: <https://www.barentscooperation.org/en/About>

BENTZEN, Naja – HALL, Marc. *Arctic continental shelf claims* [online]. Európska únia, 2017, 12 s. Dostupné na: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595870/EPRS_BRI\(2017\)595870_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2017/595870/EPRS_BRI(2017)595870_EN.pdf)

BREAKING DEFENSE. *Law Of The Sea: US In, China Out? Dems Push Ratification* [online]. 2016. Dostupné na: <https://breakingdefense.com/2016/07/law-of-the-sea-us-in-china-out-dems-push-ratification/>

BRITANNICA. *Arctic* [online]. 2019. Dostupné na: <https://www.britannica.com/place/Arctic>

BRITANNICA. *Continental shelf* [online]. 2012. Dostupné na: <https://www.britannica.com/science/continental-shelf>

Canada makes competing claim to North Pole against Russia, Denmark [online]. 2019. Dostupné na: <https://www.cbc.ca/news/canada/north/north-pole-canada-russia-denmark-1.5151432>

Canada's Extended Continental Shelf Program [online]. 2011. Dostupné na: https://www.international.gc.ca/gac-amc/publications/evaluation/2011/cecsp_ppcec11.aspx

OSN. *Commission on Limits of Continental Shelf receives its first submission* (press release) [online]. 2001. Dostupné na: <https://www.un.org/press/en/2001/sea1729.doc.htm>

OSN. *Commission on the Limits of the Continental Shelf (CLCS), Members of the Commission* [online]. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/commission_members.htm

Európska komisia. *Integrovaná politika EÚ pre Arktídu – často kladené otázky (MEMO/16/1540)* [online]. Brusel. 27. 04. 2016. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/MEMO_16_1540

NATIONAL GEOGRAPHIC. *Continental shelf* [online] 2011. Dostupné na: <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/continental-shelf/>

NILSEN, Thomas. *Limits of Norway's Arctic seabed agreed* [online]. In: *Barents Observer*. 16. 04. 2009. Dostupné na: <https://barentsobserver.com/en/node/19278>

PETTERSEN, Trude. *Denmark claims North Pole* [online]. In: *Barents Observer*. 15. 12. 2014. Dostupné na: <https://barentsobserver.com/en/arctic/2014/12/denmark-claims-north-pole-15-12>

PRAVDA. *Rusko si robí nárok na veľkú časť Arktídy. Poslalo OSN svoju žiadosť* [online]. 2015. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/svet/clanok/363586-rusko-si-robi-zalusk-na-arktidu-bohatu-na-nerasty-poslalo-osn-svoju-ziadost/>

STAALLESEN, Atle. *Russia submits claim for North Pole* [online]. In: *Barents Observer*. 04. 08. 2015. Dostupné na: <https://barentsobserver.com/en/arctic/2015/08/russia-submits-claim-north-pole-04-08>

OSN. *The United Nations Convention on the Law of the Sea (A historical perspective)* [online]. 1998. Dostupné na https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/convention_historical_perspective.htm

TREND. *Arktída láka čoraz viac* [online]. 2009. Dostupné na: <https://www.trend.sk/spravy/arktida-laka-coraz-viac>

WORLD ATLAS. *How Is The Arctic Region Defined?* [online]. 2018. Dostupné na: <https://www.worldatlas.com/articles/how-is-the-arctic-region-defined.html>

4. Medzinárodné zmluvy, zákony, dokumenty

Canada: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf [online]. 2002. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01/CLCS_01_2001_LOS_CANtext.pdf

Communication received with regard to the partial submission made by Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Denmark) [online]. 2019. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/can1_84_2019/2019_08_29_DNK_NV_UN_002.pdf

Communication received with regard to the partial submission made by Canada to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (USA) [online]. 2019. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/can1_84_2019/2019_08_28_USA_NV_UN_001.pdf

Communication received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Norway) [online]. 2014. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk68_13/2014_01_21_NOR_NV_UN_001_14-00060.pdf

Communications received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Canada - Southern Continental Shelf) [online]. 2012. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk61_12/clcs61_2012_can.pdf

Communications received with regard to the submission made by Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Iceland - Southern Continental Shelf) [online]. 2013. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk61_12/ISL_NV_UN_001_17_01_13.pdf

Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Norway - Northern Continental Shelf) [online]. 2014. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/2014_12_17_nor_nv_dnk4_001.pdf

Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Canada - Northern Continental Shelf) [online]. 2014. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/2014_12_29_CAN_NV_DNK4_001_en_15-.pdf

Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Russian Federation – Northern Continental Shelf) [online]. 2015. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/2015_07_21_RUS_NV_NV_001_15-00554.eng.pdf

Communications received with regard to the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (United States - Northern Continental Shelf) [online]. 2015. Dostupné na:

https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk76_14/2015_11_02_US_NV_DNK_001_en.pdf

Dohovor o kontinentálnom šelfe (z 29. apríla 1958) [online]. Dostupné na: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_1_1958_continental_shelf.pdf

Dohovor Organizácie Spojených národov o morskom práve (z 10. decembra 1982) [online]. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex:21998A0623\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=celex:21998A0623(01))

INTERNATIONAL SECURITY ADVISORY BOARD. *Report on Arctic Policy* [online]. 21. 09. 2016. Dostupné na: <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/262585.pdf>

National Security Presidential Directive and Homeland Security Presidential Directive NSPD-66 / HSPD-25 [online]. Washington, D. C. 09. 01. 2009. Dostupné na: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2009/01/20090112-3.html>

Norway: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf [online]. 2002. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01/CLCS_01_2001_LOS_NORtext.pdf

Note verbale dated 28 March 2007 referring to the note dated 3 March 2007 from Spain [online]. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/nor06/note28march2007.pdf

Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Denmark) [online]. 2002. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01/CLCS_01_2001_LOS_DNKtext.pdf

Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Denmark - 2015-14962) [online]. 2015. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01_rev15/2015_10_07_DNK_NV_UN_001_15-00785.pdf

Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (USA) [online]. 2015. Dostupné na:

https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01_rev15/2015_11_02_US_NV_RUS_001_en.pdf

Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Canada - 2328) [online]. 2015. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01_rev15/2015_30_11_CAN_NV_en.pdf

Progress of work in the Commission on the Limits of the Continental Shelf: Statement by the Chair (CLCS/93) [online]. 2016. Dostupné na: <https://undocs.org/en/clcs/93>

Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Denmark) [online]. 2007. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/nor06/dnk07_00218.pdf

Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Iceland) [online]. 2007. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/nor06/isl07_00223.pdf

Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Russian Federation) [online]. 2007. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/nor06/rus_07_00325.pdf

Reaction of States to the submission made by Norway to the Commission on the Limits of the Continental Shelf (Spain) [online]. 2007. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/nor06/esp_0700348.pdf

Receipt of the submission made by the Kingdom of Denmark to the Commission on the Limits of the Continental Shelf [online]. 2012. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/dnk61_12/CLCS_61_2012_LOS.pdf

Receipt of the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf [online]. 2001. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01/RUS_CLCS_01_2001_LOS_English.pdf

OSN. *Rules of Procedure of the Commission on the Limits of the Continental Shelf* [online]. 2008. Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/309/23/PDF/N0830923.pdf?OpenElement>

Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/54) [online]. 2007. Dostupné na: <https://undocs.org/en/clcs/54>

Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/34) [online]. 2002. Dostupné na: <https://undocs.org/en/clcs/34>

Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/32) [online]. 2002. Dostupné na: <https://undocs.org/en/clcs/32>

Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/62) [online]. 2009. Dostupné na: <https://undocs.org/en/clcs/62>

Statement by the Chairman of the Commission on the Limits of the Continental Shelf on the progress of work in the Commission (CLCS/95) [online]. 2016. Dostupné na: <https://undocs.org/en/CLCS/95>

The Ilulissat Declaration (2008) [online]. Dostupné na internete: http://www.oceanlaw.org/downloads/arctic/Ilulissat_Declaration.pdf

USA: Notification regarding the submission made by the Russian Federation to the Commission on the Limits of the Continental Shelf [online]. 2002. Dostupné na: https://www.un.org/Depts/los/clcs_new/submissions_files/rus01/CLCS_01_2001_LOS_USAtext.pdf